

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Sociální služby poskytované obchodovaným osobám se zaměřením na muže

Veronika Macová

vedoucí práce: Mgr. Bc. Simona Bejvlová

Praha 2012

Prague college of psychosocial studies

**Social services provided for trafficked people
with focus on males**

Veronika Macová

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Bc. Simona Bejvlová

Praha 2012

Anotace: Bakalářská práce se zabývá sociálními službami poskytovanými obchodovaným osobám se zaměřením na muže. Je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje vysvětlení pojmů vztahujících se k obchodování s lidmi, popis odpovídající legislativy a popis stavu obchodu s lidmi v České republice. Dále práce specifikuje identifikaci obchodované osoby a psychické i somatické důsledky obchodu s lidmi. Práce se také věnuje popisu jednotlivých sociálních služeb poskytovaných obchodovaným a vykořisťovaným osobám. Jsou zde uvedeny i organizace, které sociální služby poskytují či zprostředkovávají. V praktické části jsou popsány tři případové studie klientů Diakonie Českobratrské církve evangelické – Střediska celostních programů a služeb. Jedná se o muže, kteří byli vykořisťováni na trhu práce. Součástí praktické části jsou příběhy klientů a popis provedené sociální práce s těmito klienty. K práci jsou připojeny také přílohy, které doplňují odborný text a potvrzují korektnost jednotlivých kazuistik.

Klíčová slova: Obchod s lidmi, vykořisťování na trhu práce, obchodovaná osoba, vykořisťovaná osoba, sociální služby, nestátní neziskové organizace, případová studie.

Abstract: The bachelor's thesis is focused on social services provided for trafficked people with the focus on trafficked males. It is divided into a theoretical and a practical section. The theoretical section aims to explain and clarify key concepts related to human trafficking, to describe the relevant legislation and to describe the state of human trafficking in the Czech Republic. The thesis further specifies the identification of a trafficked person and psychological as well as somatic consequences of human trafficking. The thesis also deals with the description of the individual social services provided for trafficked and exploited individuals. It names organizations providing or mediating these social services. The practical section describes three case studies of clients from Diakonie Evangelical Church – Centre for Holistic Programs and Services. The case studies are about three men who were exploited on the labor market. The client's life stories as well as the undertaken social work are both parts of the practical section. The thesis also contains appendices that complement the text and the propriety of the individual case studies.

Key words: Human trafficking, exploitation of the labor market, a trafficked individual, an exploited individual, social services, non-governmental organizations, case study.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a pouze a jen s využitím literatury a pramenů uvedených v seznamu.

V Praze dne 31. 8. 2012

.....

Děkuji především vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Bc. Simoně Bejvlové za její odborné vedení, poskytnutí odborné literatury, cenných rad a připomínek.

OBSAH

Úvod.....	8
Teoretická část	9
1. Vymezení pojmů.....	9
1.1 Sociální práce poskytovaná obchodovaným osobám	9
1.2 Obchodování s lidmi.....	10
1.3 Vykořisťování.....	11
1.4 Nucená práce	12
2. Legislativa související s obchodováním s lidmi	13
2.1 Mezinárodní legislativa	13
2.2 Legislativa ČR.....	14
2.2.1 Neoprávněné zaměstnávání cizinců	16
2.2.2 Mlčenlivost vs. neoznámení trestného činu	16
3. Obchodování s lidmi v ČR.....	18
3.1 Faktory umožňující obchod s lidmi v ČR.....	18
3.2 Cizinci obchodovaní na území ČR	20
3.3 Občané ČR obchodovaní do zahraničí	22
4. Identifikace obchodované osoby	22
4.1 Proces identifikace.....	23
4.2 Zařazení do Programu	25
5. Důsledky obchodu s lidmi	26
5.1 Psychické důsledky	27
5.2 Somatické důsledky.....	28
6. Poskytované sociální služby	29
6.1 Terénní programy	30
6.2 Krizová pomoc	31
6.3 Odborné sociální poradenství	33
6.4 Azylové domy	33
7. Organizace poskytující sociální služby osobám obchodovaným a vykořisťovaným	35
Praktická část	37
8. Případová studie klienta č. 1	37
8.1 Sociální situace klienta	37

8.2	Identifikace klienta	38
8.2.1	Vstup klienta do sociální služby	40
8.3	Postupy při řešení sociálního problému	40
8.3.1	Aktivita instituce	41
8.4	Hodnocení výsledků provedených aktivit	43
9.	Případová studie klienta č. 2	44
9.1	Sociální situace klienta	44
9.2	Identifikace klienta	44
9.2.1	Vstup klienta do sociální služby	46
9.3	Postupy při řešení sociálního problému	47
9.3.1	Aktivita instituce	47
9.4	Hodnocení výsledků provedených aktivit	49
10.	Případová studie klienta č. 3	50
10.1	Sociální situace klienta	50
10.2	Identifikace klienta	51
10.2.1	Vstup klienta do sociální služby	53
10.3	Postupy při řešení sociálního problému	54
10.3.1	Aktivita instituce	54
10.4	Hodnocení výsledků provedených aktivit	57
	Závěr	58
	Seznam pramenů a literatury	59
	Seznam příloh	62
	Přílohy.....	63

ÚVOD

Obchod s lidmi je v současné době stále diskutovanějším tématem. Většina literatury vztahující se k této problematice je však zaměřena spíše na obchod s ženami či dětmi. O obchodu s lidmi zaměřeném na muže je bohužel stále málo odborných pramenů. Ve své bakalářské práci bych se ráda zaměřila právě na tuto často opomíjenou cílovou skupinu klientů sociální práce. Jakožto sociální pracovníci pracující s obchodovanými muži je mi zmíněná cílová skupina klientů velice blízká, proto jsem se rozhodla orientovat tímto směrem i svou práci.

Text bakalářské práce je členěn na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se nejprve věnuji vymezení podstatných pojmů. Vzhledem k trestněprávní souvislosti tématu práce dále vysvětluji legislativu vztahující se k obchodu s lidmi. Podstatnou součástí práce je také popis stavu obchodu s lidmi v České republice. Následující kapitoly specifikují vybranou cílovou skupinu klientů sociální práce. U této klientely se objevují jak somatické, tak psychické následky obchodu s lidmi, čemuž také věnuji pozornost. Neopomenutelnou součástí odborného textu je popis poskytovaných sociálních služeb, kterých mohou klienti na území České republiky využít. Služby jsou vysvětleny jak z hlediska legislativního, tak praktického. V neposlední řadě se zaměřuji na konkrétní organizace, které s obchodovanými osobami pracují.

V části praktické jsou uvedeny tři kazuistiky klientů, se kterými jsem osobně pracovala z pozice sociální pracovníce v organizaci Diakonie ČCE – SCPS (dále jen „Diakonie“). Popisem jednotlivých příběhů klientů a přímé sociální práce s těmito klienty je vytvořen ucelený pohled na obchod s lidmi se zaměřením na muže, a to jak teoreticky, tak empiricky.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce je koncipována tak, aby čtenář získal vhled do problematiky obchodu s lidmi. Poskytuje ucelený přehled informací o tématu a o obchodovaných a vykořisťovaných mužích. Jsou zde definovány jednotlivé služby poskytované zmíněné cílové skupině sociální práce. Stejně tak obsahuje stručný popis organizací, které služby poskytují.

1. Vymezení pojmů

Sociální práce s obchodovanými osobami je úzce spjata s řadou legislativních norem. Sociální pracovníci se během výkonu své profese téměř každý den setkávají se situacemi, ve kterých je třeba rozhodnout, jakým směrem by se měl individuální plán práce s klientem dále ubírat. V rámci takového rozhodnutí je třeba brát v potaz jak přání a zakázky stanovené klientem, tak jednotlivé právní normy, které se k problematice vztahují. Mají tedy velkou zodpovědnost. Jsou stavěni do řady sociálně-právních konfliktů, které je třeba vyřešit, zaujmout k nim určitý postoj. K problematice obchodování s lidmi se vztahuje mnoho pojmů a právních norem, které musí pracovník nezbytně ovládat. Musí s nimi být úzce seznámen, a to do té míry, aby o nich mohl srozumitelnou formou informovat klienta sociální služby. Pro adekvátní vhled do problematiky obchodu s lidmi je tedy nezbytné vymežit pojmy, se kterými je třeba v následujícím textu pracovat.

1.1 Sociální práce poskytovaná obchodovaným osobám

Vymežit přesný a ucelený pojem sociální práce není úplně jednoduché. Tak jak se liší historická časová období,

jednotlivé kultury, teorie a společnosti, liší se i pohledy na to, co vlastně sociální práce zahrnuje a jaký má cíl. Konkrétní činnosti a obsah práce sociálních pracovníků jsou různorodé. Liší se organizační strukturou, cílovou skupinou i samotnou náplní. Společným cílem je pomoc jednotlivým klientům, zároveň však kontrola, řešení a prevence sociálních problémů ve společnosti. Podstatou sociální práce je tedy sociální fungování. Sociální pracovníci pomáhají z funkčního hlediska jedincům, ale i společenskému systému.¹ Sociální práce s obchodovanými osobami se zaměřením na muže je postavena zejména na základě legislativním, etnickém a genderovém. Je nutné zde uplatňovat senzitivní a individuální přístup ke klientovi, a to ve všech poskytovaných sociálních službách.

V rámci sociálních služeb se tedy pracuje s pojmem individuální případová práce, kdy je u každého klienta stanoven klíčový sociální pracovník, který vede případ z hlediska plánování, administrativy a hodnocení spolupráce.

Hodnocení spolupráce vychází ze zakázek, které si klient při vstupu do sociální služby a během ní sám stanovuje. Podstatou zakázkového modelu je formulování cíle spolupráce a konkrétních kroků k jeho dosažení. Zpravidla si klient stanovuje více cílů, které se často během spolupráce ještě doplňují.²

1.2 Obchodování s lidmi

Klíčovým pojmem sociální práce s obchodovanými muži je zejména definice obchodování s lidmi jako taková. Tato definice je zakotvena v Rozhodnutí Rady 2006/618/ES a 2006/619/ES ze dne 24. července 2006 o uzavření Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, doplňujícího Úmluvu Organizace

¹ MATOUŠEK, O. aj. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001.

² KEFURTOVÁ, A. Sociální práce. In BURČÍKOVÁ, P. aj. *Manuál k sociální inkluzi obchodovaných a vykořisťovaných osob*. Praha: La Strada ČR, 2008.

spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, jménem Evropského společenství (dále jen „Protokol“).³ Protokol v čl. 3 říká, že obchodováním s osobami se rozumí: „najímání, přepravování, přechovávání nebo přijímání osob na základě vyhrožování, použití síly či jiných forem nátlaku, pomoci únosu, podvodu, lži či zneužití moci nebo bezmocnosti osoby, případně poskytování či přijímání finančních prostředků či jiných výhod k získání souhlasu osoby, která má v moci jinou osobu, s úmyslem tuto osobu zneužívat.“⁴

Při bližším rozboru citované definice zjistíme, že obchodování s lidmi zahrnuje tři základní znaky, a to jednání, prostředky a účel. Jednáním se rozumí transport obchodované osoby, který může být jak mezinárodní, tak vnitrostátní. Prostředkem je zde donucení za pomoci násilí nebo pohrůžky násilím, uvedení v omyl, lsti či zneužití sociální tísně obchodované osoby. Účelem je poté zneužití osoby. Jedná se o praktiky podobné jako otroctví či o otroctví samotné. Otroctví se však považuje za zastaralý pojem, se kterým se v praxi tak často nesetkáme. Nejčastěji je užíván pojem vykořisťování.⁵

1.3 Vykořisťování

Vykořisťování má řadu podob. Zahrnuje sexuální vykořisťování, nucenou prostituci a nucenou práci, nejčastěji v podobě domácí práce, práce v zemědělství, ve stavebnictví, ve službách, v potravinářském průmyslu apod. Vykořisťováním se rozumí také prodej obchodované osoby za účelem sňatku,

3 ODDĚLENÍ KOMUNIKACE EU. *Protokol proti obchodování s lidmi* (online). ©2006, poslední revize 17.03.2008 (cit. 20.08.2012). Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/133700_cs.htm.

4 ANTI-SLAVERY INTERNATIONAL, LA STRADA ČR. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě*. Praha: La Strada ČR, 2006. s. 16.

5 KUBÍČKOVÁ, J. aj. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky – Obchod s lidmi v ČR*. Praha: Confima, 2007.

nucení k žebrotě, nucení k trestné činnosti a odnímání orgánů.⁶ Protokol myslí i na to, kdy dá obchodovaná osoba s takovým jednáním souhlas. Jestliže je přítomen znak donucení, a to jakýmkoli výše uvedeným způsobem, na vyslovený souhlas obchodované osoby se dále nahlíží jako na nedobrovolný.⁷

1.4 Nucená práce

V rámci obchodování s muži se nejčastěji setkáváme s vykořisťováním formou nucené práce. Jedná se o další pojem, který je nutno definovat. I nucená práce je zakotvena formou zákonné normy. Označuje „každou práci nebo službu, která se na kterékoli osobě vymáhá pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a ke které se řečená osoba nenabídla dobrovolně“.⁸ Nucená práce však nezahrnuje vojenskou službu, občanskou povinnost občana státu, výkon trestu na základě pravomocného odsouzení, činnosti v rámci mimořádných okolností, jako jsou např. válka, živelní pohromy apod., menší obecní služby vykonávané v zájmu obce a činnosti vykonávané v rámci ochrany života a zdraví osob. Toto negativní vymezení pojmu je zakotveno v Úmluvě Mezinárodní organizace práce, ale také v Listině základních práv a svobod. Na základě rozhodnutí Ústavního soudu se nejedná o nucenou práci, jestliže se osoba k výkonu takové práce zaváže v mezích obchodního či občanského práva.⁹

6 KUBÍČKOVÁ, J. aj. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky – Obchod s lidmi v ČR*. Praha: Confima, 2007.

7 KALIBOVÁ, K. *Obchodování s lidmi – některé problematické momenty platné legislativy*. Praha: La Strada ČR, 2008.

8 Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 29, o nucené nebo povinné práci, čl. 2 odst. 1.

9 MINISTERSTVO VNITRA ČR, ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Výklad pojmu „nucená práce“* (online). ©2010, poslední revize 30.08.2010 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/nucena-prace-stan.pdf.

2. Legislativa související s obchodováním s lidmi

Již z výše definovaných pojmů vztahujících se k obchodu s lidmi je zřetelné, že se jedná o problematiku úzce svázanou s legislativou, a to jak vnitrostátní, tak mezinárodní.

Samotná definice obchodování s lidmi se díky Protokolu stala součástí Úmluvy Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (dále jen „Úmluva“), která byla přijata dne 13. 12. 2000 v Palermu. Česká republika se k podpisu Úmluvy připojila 10. 12. 2002.¹⁰ Úmluva byla dále doplněna třemi protokoly. V roce 2001 Protokolem o nedovolené výrobě a distribuci střelných zbraní, jejich dílů, součástí a střeliva, dále již zmíněným Protokolem z roku 2006 a Protokolem proti pašování přistěhovalců po zemi, letecky a po moři.¹¹ Ačkoli lidé s lidmi obchodují již od nepaměti, dle dat ratifikací těchto dokumentů je zřejmé, že obchod s lidmi zaměřený na muže, jakožto fenomén ohraničený legislativou a sledovaný v rámci statistik kriminality, existuje poměrně krátce.

2.1 Mezinárodní legislativa

Mezi nejvýznamnější mezinárodní právní normy upravující a ohraničující problematiku obchodování s lidmi patří již výše zmiňovaný Protokol a Úmluva. Dalším neopomenutelným mezinárodním dokumentem je Rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi (dále jen „Rozhodnutí“). Pokud bychom komparovali obsah těchto tří nejpodstatnějších mezinárodních norem, došli bychom pravděpodobně k závěru, že

10 MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Obchod s lidmi – definice* (online). ©2010, poslední revize 30.08.2010 (cit. 31.08.2012). Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>.

11 COMMUNICATION DEPARTMENT OF THE EUROPEAN COMMISSION. *Conclusion of the United Nations Convention against organised crime* (online). ©2006, last revision 29th March 2007 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/133700_cs.htm.

nejúčinnějším právním nástrojem je právě Rozhodnutí. Protokol je nejširším dokumentem, současně je však dokumentem nejméně přesným. Úmluva posiluje a rozvíjí bezpečnost a standardy zakotvené v Protokolu, jedná se tedy o dokument podrobnější a přesnější. Rozhodnutí je však jednoznačně nejužší a nejpřesnější ze všech tří jmenovaných norem. Jak z právního, tak z justičního pohledu se jedná o nejpraktičtější dokument, který byl v rámci mezinárodního práva k obchodu s lidmi sepsán.¹²

Je evidentní, že se mezinárodní politika čím dál tím více zaměřuje na boj proti obchodování s lidmi. Legislativa vztahující se k této problematice je zaměřena na ochranu jednotlivých států, zároveň však i na ochranu práv obchodovaných osob. Hlavním cílem tohoto boje je prevence a potlačení nebezpečně narůstajícího fenoménu obchodování s lidmi jakožto nadnárodního organizovaného zločinu. Současně je prioritou boje také pomoc osobám, které byly obchodovány.¹³ Oba cíle jsou zakotveny v zákonných normách, které můžeme rozdělit na dokumenty mezinárodní¹⁴ a vnitrostátní. V českém právním systému je zakotvena řada norem a ustanovení, s nimiž se sociální pracovníci během práce s obchodovanými muži setkávají. Měli by je tedy znát a rozumět jim, proto bych jim nyní ráda věnovala větší pozornost.

2.2 Legislativa ČR

V českých trestněprávních normách je zakotven trestný čin obchod s lidmi. Vymezení skutkové podstaty tohoto trestného činu bylo již několikrát upraveno. Vzhledem k tomu,

¹² ÖSTERDAHL, I. International countermeasures against human trafficking. In JONSSON A. *Human Trafficking and Human Security*. London: Routledge, 2009.

¹³ KUTÁLKOVÁ, P. *Příliš úzká brána k lidským právům – Proces identifikace obchodovaných osob v České republice*. Praha: La Strada ČR, 2010.

¹⁴ Relevantní mezinárodní dokumenty vztahující se k obchodování s lidmi (viz [Příloha č. 1](#)).

že je Česká republika vázána mezinárodními dokumenty, bylo třeba přizpůsobit se jejich znění i v rámci definice obchodu s lidmi v trestním zákoníku. Současná podoba paragrafu odpovídá požadavkům Protokolu, je tedy v souladu s jím definovaným pojmem obchodování s lidmi.¹⁵ Pro usvědčení pachatele tohoto trestného činu na území České republiky je třeba dokázat mu jednání, prostředky i účel. Jednáním je dle zákona míněno přijetí, zjednání, najmutí, zlákáání, svedení, dopravení, ukrytí, zadržování nebo vydání osoby. Prostředkem je násilí, pohrůžka násilím, pohrůžka těžkou újmou, lest, zneužití omylu, zneužití tísně nebo zneužití závislosti osoby. Účel je pak zákonem definován jako pohlavní styk, sexuální zneužívání, sexuální obtěžování, výroba pornografického díla, odběr tkáně, odběr buňky, odběr orgánu, služba v ozbrojených silách, otroctví, nevolnictví, nucené práce nebo jiné formy vykořisťování.¹⁶

Co však v trestním zákoníku nenalezneme, je definice skutkové podstaty nucené práce a definice jiných forem vykořisťování. Jak jsem již výše referovala, nucená práce je zakotvena pouze v Listině základních práv a svobod a v Úmluvě o nucené práci. Pojem vykořisťování je vysvětlen v Protokolu. Z hlediska trestního práva hmotného však tyto pojmy definovány nejsou, čímž si česká legislativa protirečí. Úmluva o nucené práci totiž vyžaduje „trestat porušení zákazu nucené práce jako trestný čin a zajistit, že příslušné tresty budou skutečně účinné a budou důkladně ukládány.“¹⁷ Toto značně komplikuje přímou práci s obchodovanými muži jakožto s klienty sociální služby. Jelikož jsou většinou

15 BURČÍKOVÁ, P. *Jak dál? Doporučení pro předcházení obchodování s lidmi a vykořisťování a pro ochranu a zlepšení postavení obchodovaných, vykořisťovaných a obchodováním a vykořisťováním ohrožených osob*. Praha: La Strada ČR, 2008.

16 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 168 (viz [Příloha č. 2](#)).

17 BURČÍKOVÁ, P. *Jak dál? Doporučení pro předcházení obchodování s lidmi a vykořisťování a pro ochranu a zlepšení postavení obchodovaných, vykořisťovaných a obchodováním a vykořisťováním ohrožených osob*. Praha: La Strada ČR, 2008. s. 7.

vykořisťování právě na trhu práce, často bývá jejich zakázkou získat zpět své peníze či odškodnění. Bez trestněprávní úpravy nucené práce a vykořisťování se však taková finanční satisfakce pro klienta vymáhá velice obtížně. Důsledky mezer v legislativě tak přímo dopadají zejména na klienty a zároveň i na sociální pracovníky, kteří s těmito klienty spolupracují.

2.2.1 Neoprávněné zaměstnávání cizinců

Další trestný čin, se kterým se obchodovaní muži na území České republiky nezřídka střetávají, je neoprávněné zaměstnávání cizinců. V praxi se však také jedná o čin velice obtížně dokazatelný. K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu je třeba soustavně, opakovaně a za zvlášť vykořisťujících pracovních podmínek zprostředkovat zaměstnání nebo zaměstnávat cizince, kteří jsou na území České republiky neoprávněně nebo nemají příslušné pracovní povolení.¹⁸ Skutková podstata je tedy opět dosti složitá a obsahuje řadu náležitostí, které je třeba pachateli prokázat. V rámci trestněprávního sporu se tak vina pachateli většinou neprokáže. Pro sociální práci s vykořisťovanými muži se jedná o podobnou komplikaci jako u trestného činu obchodu s lidmi. Je velice obtížné pomoci klientovi získat příslušné odškodnění, na které by měl mít nárok.

2.2.2 Mlčenlivost vs. neoznámení trestného činu

Zákon však práci sociálním pracovníkům spolupracujícím s obchodovanými muži také do značné míry ulehčil. Změna legislativy trestného činu neoznámení trestného činu zprostila tyto pracovníky oznamovací povinnosti.¹⁹ Sociální pracovníci tedy musí vůči klientovi a jeho sdělením zachovávat zákonem stanovenou mlčenlivost.²⁰ Sociální pracovníci jsou nejen

18 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 342 (viz [Příloha č. 3](#)).

19 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 368, odst. 3 (viz [Příloha č. 4](#)).

20 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 100 (viz [Příloha č. 5](#)).

z legislativního, ale i z etického hlediska povinni „chránit klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení.“²¹ V rámci trestného činu nepřekážení trestného činu však ochod s lidmi ve výčtu zůstal, a to bez výjimky.²² Tato skutečnost může u sociálních pracovníků vyvolávat nejistotu. Pracovníci se mohou dostat do situace, kdy nevědí, podle které právní normy se vlastně mají řídit. Zohlední-li pracovník zákonem stanovenou mlčenlivost a mlčenlivost určenou Etickým kodexem sociálního pracovníka České republiky současně s povinností překazit trestný čin obchod s lidmi, může mu vzniknout nepříjemné dilema.

Je nutné neoddělovat od sebe jednotlivá právní ustanovení, ale zaměřit se na ně jako na celek. Naráz se nám zde objevuje nutnost respektovat práva klienta a plnit své zákonné povinnosti. Jak z hlediska etického, tak z hlediska zákonného je především nutné dodržovat mlčenlivost vůči klientovi. Porušení mlčenlivosti by znamenalo nejen překročení etického kodexu, ale také zákonné normy. To znamená, že by pracovník spáchal přestupek postižitelný dle platných právních předpisů. Hrozila by mu pokuta do výše 50 000 Kč.²³ Na druhou stranu má pracovník zákonnou povinnost překazit páčání trestného činu obchodu s lidmi, o jehož přípravě či realizaci se dozvěděl. V opačném případě se vystavuje nebezpečí uložení trestu odnětí svobody až na 3 roky. Samozřejmě tak nemusí učinit, jestliže by takovým jednáním ohrozil sebe nebo osobu blízkou.²⁴ Z těchto zákonných ustanovení vyplývá, že je pracovník povinován mlčenlivostí, zároveň však musí obchodu s lidmi zamezit.

21 SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Etický kodex sociálního pracovníka České republiky* (online). ©2012, poslední revize 24.08.2012 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf

22 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 367 (viz [Příloha č. 6](#)).

23 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 106 (viz [Příloha č. 7](#)).

24 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 367 (viz [Příloha č. 6](#)).

Pokud by se tedy dozvěděl o takovém jednání, kterému by mohl zamezit, musí tak učinit vlastními silami. Nahlášením věci na policii by jednoznačně porušil svou státem uloženou a uznávanou povinnost mlčenlivosti. Bojovat proti organizovanému zločinu vlastními silami je však vysoce ohrožující, proto nemůže být po sociálních pracovnících vyžadováno, aby v takovýchto případech zakročili.

Obchodování s lidmi je opravdu velice úzce propleteno s legislativou. Jak jsem zmiňovala již dříve, pracovník by měl příslušné normy znát a rozumět jim. Je to podstatné jak v zájmu klienta, tak v zájmu pracovníka. I sociálnímu pracovníkovi plynou z obsahu práce s obchodovanými muži četné povinnosti, jejichž nedodržením se vystavuje nebezpečí postihu sankcemi.

3. Obchodování s lidmi v ČR

Obchod s lidmi je stále narůstajícím fenoménem nejen ve světovém měřítku, ale i na území České republiky. Pro účely této práce nás zajímá především obchodování s lidmi ve smyslu vykořisťování na trhu práce. Tato oblast je v České republice podrobněji monitorována až od roku 2004, kdy byl započat pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky.

3.1 Faktory umožňující obchod s lidmi v ČR

Základními faktory, které umožňují a umocňují existenci obchodu s lidmi v České republice, jsou sociální postavení obchodovaných osob, složitá legislativa, poptávka po levné pracovní síle a násilí. Obchodované osoby jsou často cizinci ze zemí, ve kterých vládne chudoba. Vzhledem k ekonomické krizi mají pachatelé značnou výhodu. Využívají nehostinných podmínek v zemi původu vykořisťovaných osob. Většina z nich přišla v důsledku krize o své zaměstnání. Příchodem

do České republiky za vidinou lepšího výdělků se dostávají do izolovaného postavení. Neorientují se ve zdejší legislativě a nemají se na koho obrátit. Jsou tak zcela závislí na vůli či nevůli svých zaměstnavatelů.²⁵

Složitost místní legislativy jen podtrhuje jejich bezmoc. Organizované skupiny jsou často vedeny legální formou jako agentury práce. Využívají mezer v legislativě a nedostatečných inspekcí ze strany kontrolních úřadů. Orgány činné v trestním řízení pak takovým společnostem těžko dokazují jejich nelegální jednání.²⁶ Čím složitější pracovní právní a cizinecké normy jsou, tím méně šancí mají vykořisťované osoby na uplatnění svých práv a na získání případného odškodnění. Setrvávají tak v situaci, kdy jsou vykořisťované.²⁷ To opět nahrává organizovaným skupinám, které hledají levnou pracovní sílu. Mohou si tak za malé peníze a s malým úsilím přijít na obrovské zisky. Pokud si pracovníci přece jen stěžují, nebo se začnou příliš zajímat o to, jak jsou nastaveny zákonné normy v České republice, zaměstnavatel většinou použije hrozbu násilím. Pracovník tak ze strachu o sebe či o své blízké v nehostinných podmínkách opět setrvává.²⁸

Rád by se z této situace dostal, ale nemá se na koho obrátit. Jeho krajané jsou většinou ti, kteří mu naslibovali výhodnou práci a zajistili mu cestu do ČR. Na vlastní lidi se dívá jako na nedůvěryhodné a se zaměstnavatelem se radit nemůže, protože by celou věc jen zhoršil. Nechce se ani obrátit na úřady či státní orgány. Obchodované osoby bývají na území České republiky často nelegálně, s falešnými

25 ANTI-SLAVERY INTERNATIONAL, LA STRADA ČR. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě*. Praha: La Strada ČR, 2006.

26 Objasněnost kriminality spojené s obchodem s lidmi (viz [Příloha č. 8](#)).

27 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012.

28 ANTI-SLAVERY INTERNATIONAL, LA STRADA ČR. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě*. Praha: La Strada ČR, 2006.

doklady anebo bez pracovních smluv. Ze strany státní správy ČR se tedy obávají sankcí. Hrozí jim pokuty, transport do záchytných zařízení anebo vyhoštění.²⁹

3.2 Cizinci obchodovaní na území ČR

Mezi nejčastěji se vyskytující země původu osob zneužívaných v České republice v oblasti nucené práce a jiných forem vykořisťování patří státy bývalého Svazu sovětských socialistických republik, z nich především Ukrajina, ale také státy Asie, zde se jedná nejčastěji o Vietnam. Nezřídka obchodované osoby v ČR pochází také z Mongolska, Běloruska, Moldavska, Kazachstánu anebo z Číny. V některých případech se také jedná o Gruzii nebo Čečensko. Předpokládá se, že jsou u nás vykořisťováni i občané jiných zemí, do jejichž komunit se zatím v rámci terénní sociální práce nepodařilo proniknout, tudíž nejsou zaneseny ve statistikách či výzkumech.³⁰ V posledních letech jsou však na práci v České republice nejčastěji najímáni lidé z Evropské unie, převážně Rumuni a Bulhaři. Toto je důsledek omezení počtu vydávaných pracovních povolení na území ČR pro cizince z třetích zemí. Často se také přes agentury zprostředkující práci najímají osoby samostatně výdělečně činné. Organizované skupiny nabízejí občanům EU slušně placenou práci v České republice. Tito cizinci nepotřebují žádné pracovní povolení ani zelenou kartu, proto je to v současné době pro pachatele výhodnější řešení. Nově příchozí pracovníci z EU se bojí o svá místa, často nemají ani na návrat domů, nikoho tu neznají a českému právnímu

29 INTERMUNDIA. *Výzkum obchodu s lidmi především za účelem nucené práce*. Havířov: Intermundia, 2005.

30 BURČÍKOVÁ, P. *Obchod s lidmi a nucená či vykořisťující práce v České republice*. Praha: La Strada ČR, 2004.

systemu nerozumí. Nahrazují tak ztracené zdroje levné pracovní síly z třetích zemí.³¹

Zpravidla vykonávají podřadnější práce, často velice fyzicky náročné. Za svou práci dostávají minimální mzdu, nejčastěji v podobě malých záloh vyplácených v průběhu měsíce. V některých případech nedostávají plat vůbec. Mezi konkrétní profese vykonávané vykořisťovanými osobami v České republice patří stavební práce, dělnické a pomocné práce, práce v zemědělství a lesnictví, různé výkopové práce, ale také práce úklidové, mytí nádobí, pomocné práce v potravinářském průmyslu, výroba zboží, šití padělků či prodej na tržišti. Méně často se setkáme s žebráním či krádežemi nebo jinou trestnou činností, kterou dostanou vykořisťované osoby od svého zaměstnavatele za úkol.³² Tyto práce jsou nejčastěji realizovány v kratších časových obdobích. Konkrétním příkladem může být tzv. kauza stromkaři³³ anebo kauza výroby pohřebních a vánočních věnců³⁴. Pracovníci jsou tak najímáni na konkrétní odvedení zakázky, která může být i přímo vázána na dané roční období. Nejčteněji jsou tímto způsobem osoby vykořisťovány na území Západočeského kraje. Během výkonu těchto prací dochází k hrubému porušování pracovněprávních předpisů. Pracovníci bývají také často ubytováni ve vysoce nehostinných podmínkách. Většinou se jedná o ubytovny s velkým počtem osob na pokoji a nedostatečným počtem sociálních zařízení. Jsou evidovány případy, kdy byly vykořisťované osoby i omezovány na osobní svobodě. Cizincům z třetích zemí byly dříve doklady, které jim zaměstnavatelé zpravidla zajistili, po vstupu do ČR odebírány, dnes už se tomu tak často neděje.

31 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012.

32 ČERNÍK J. aj. *Pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky*. Praha: IOM, 2005.

33 Kauza „stromkaři“ (viz [Příloha č. 9](#)).

34 Kauza spojená s výrobou pohřebních a vánočních věnců (viz [Příloha č. 10](#)).

Osobám je spíše vyhrožováno, jsou častěji sledovány a zastrašovány. Je zaznamenána i vysoká fluktuace zaměstnanců. Nezřídka se také stává, že je cizincům přislíbena práce v ČR, oni zaplatí za její zprostředkování, přijedou, ale žádnou práci již nedostanou. Peníze jim rychle dojdou, a tak zůstávají na ulici a nemají ani na cestu zpět do země původu.³⁵

3.3 Občané ČR obchodovaní do zahraničí

Obchodování jsou i občané České republiky, nejčastěji na práci do Velké Británie. Nejčastější model je, že v ČR se na práci naberou bezdomovci či sociálně slabí jedinci, kteří jsou odesláni do Anglie. Pachatelé jim zprostředkují transport, doklady, konkrétní práci a ubytování ve Velké Británii. Po nástupu do práce jsou jim často zabaveny doklady a mzda jim není vyplácena nebo je značně krácena. Ze zaměstnání nemohou svobodně odejít, musí pracovat dle nařízených směn, je jim vyhrožováno, v některých případech jsou i fyzicky napadáni.

Češi jsou také s velkou pravděpodobností nabíráni do Brazílie a Venezuely na práci na ropných plošinách. I zde dochází k porušování základních lidských práv a pracovněprávních předpisů.³⁶

4. Identifikace obchodované osoby

Identifikace obchodované osoby je prvním krokem k možnému využití vhodných sociálních služeb, které jsou určeny pro tuto cílovou skupinu klientů sociální práce. Úlohu identifikujícího subjektu sehrává policie, ale také organizace a instituce, které přicházejí s obchodovanými osobami do

35 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012.

36 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012.

styku. Nemusí se jednat přímo o organizaci poskytující vhodný druh služeb. Z tohoto důvodu je vhodné v problematice obchodu s lidmi a identifikace obchodované osoby proškolit i ty sociální pracovníky, kteří s touto cílovou skupinou primárně nepracují. Může se stát, že se obchodované osoby nemají na koho obrátit a kontaktují první sociálně zaměřenou organizaci nebo instituci, o jejíž existenci se dozvědí. Nejčastěji se tak první kontakt s obchodovanou osobou odehrává v organizaci, která se zaměřuje na práci s migranty. Pro tento případ je třeba osobu identifikovat a předat jí kontakty na vhodné sociální služby, tudíž je nezbytné mít o problematice základní přehled.

Neúspěšná identifikace obchodované osoby by mohla mít za následek návrat klienta do nebezpečného prostředí a jeho znovuvykořisťování. Klient také může nabýt dojmu, že mu organizace nerozumí či nevěří. Ztratí v takové služby důvěru a znovu se na ně s prosbou o pomoc neobrátil.³⁷

4.1 Proces identifikace

Je důležité, aby byli pracovníci provádějící identifikaci takové osoby velice citliví k obsahu jejích slov, k jejím fyzickým projevům a k jejím potřebám. Je dobré zaměřit se během rozhovoru s klientem na to, zda byl například v důsledku své složité sociální situace v zemi původu najat na práci třetí osobou, byla mu zprostředkována cesta, popřípadě doklady do jiné země za účelem práce, ale původně dohodnuté podmínky práce nebyly po příjezdu do ČR naplněny. Dále je třeba vnímat, zda byl někomu předán, zda se mohl svobodně pohybovat, zda docházelo k zastrahování či přímému násilí, zda mu byly odebrány osobní doklady či dokumenty, zda mu

³⁷ KUTÁLKOVÁ, P. Identifikace obchodovaných osob jako součást sociální práce s marginalizovanými skupinami/osobami žádajícími o mezinárodní ochranu. In JÍNKOVÁ, M. aj. *Metodika individuální sociální práce se zaměřením na integraci žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na trh práce*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, 2007.

byla vyplácena mzda ve sjednané výši apod. Obchodované osoby také hovoří o tom, že z nehostinné práce nebylo možné odejít kvůli bezvýchodné situaci, v jaké se nacházely. Často jim vznikají dluhy a jsou nestandardně penalizovány ze strany zaměstnavatele za prohřešky různého druhu. Pracovník by měl zachytit, zda se klient cítil ponižován anebo zda s ním bylo nelidsky zacházeno. Obchodování muži na území ČR většinou nenesou viditelné známky fyzického násilí. Dochází u nich často k nátlaku ze strany pachatelů, což má spíše psychické důsledky, které nemusí být na první pohled zcela zřetelné.

Během identifikace je nutné zohlednit takové faktory, jako je gender, legální či ilegální pobytový status klienta, možný strach z pomsty zaměstnavatele či penalizace ze strany státu, kulturní odlišnosti a specifika klienta, jeho individuální situaci, ale také vztah a postoj, který má k pachateli. Samozřejmě je také nutné reflektovat i postoje a názory pracovníka vedoucího rozhovor. To všechno jsou faktory, které mohou mít za následek neúspěšnou identifikaci obchodované osoby. Vždy je potřeba zachovat individuální přístup ke klientovi, k jeho potřebám a k jeho situaci. Mělo by být zajištěno diskrétní a bezpečné prostředí na rozhovor, tlumočení do rodného jazyka klienta, dostatečný časový prostor a klient by měl být informován o nabízených službách, možnostech pomoci a platné legislativě. V případě, že je osoba identifikována jako obchodovaná, musí jí být nabídnuty odpovídající služby. Jestliže není v možnostech pracovníka či organizace tyto služby zajistit, je třeba s ohledem na přání a zakázky klienta předat příslušné kontakty, popřípadě asistovat při sjednání schůzek s organizacemi, které by byly pro klienta vhodnější.³⁸

38 KUTÁLKOVÁ, P. Identifikace obchodovaných osob jako součást sociální práce s marginalizovanými skupinami/osobami žádajícími o mezinárodní ochranu. In JÍNKOVÁ, M. aj. *Metodika individuální sociální práce se zaměřením na integraci žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na trh práce*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, 2007.

4.2 Zařazení do Programu

Bude-li se jednat o klienta, který nemá české státní občanství ani trvalý pobyt na území ČR anebo u sebe nemá žádné platné dokumenty, na jejichž základě by mohl v České republice pobývat, je možné mu nabídnout využití Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi (dále jen „Program“), v rámci něhož lze pobyt cizince legalizovat. Program je koordinován Ministerstvem vnitra ČR.³⁹ Program však není určen pouze pro cizince, kteří jsou na našem území nelegálně – jeho záběr je širší. Subjekty tohoto Programu jsou první náměstek ministra vnitra, odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, Policie České republiky, nevládní organizace, se kterými Ministerstvo vnitra uzavřelo dohodu o spolupráci, a Mezinárodní organizace pro migraci (dále jen „IOM“). Program mohou využít cizinci, kteří byli zobchodováni na území ČR, a občané ČR, kteří byli zobchodováni na našem území anebo v zahraničí. Cílem je potom takové osobě zajistit podporu, bezpečí a ochranu jejích lidských práv, motivovat ji ke spolupráci s policií, která by mohla vést k potrestání pachatele, a také zajistit v případě žádosti klienta návrat do země původu.⁴⁰ Identifikace obchodované osoby je klíčovým momentem pro zařazení do Programu. Oprávněné nevládní organizace by měly během identifikace obchodované osoby na možnost využití Programu upozornit, nezbytně však musí také informovat nejen o možnostech, ale i o podmínkách zařazení do Programu. V případě zařazení klienta je oprávněná nevládní organizace povinna zajistit kontakt s policií, informovat Ministerstvo

39 KUTÁLKOVÁ, P. Identifikace obchodovaných osob jako součást sociální práce s marginalizovanými skupinami/osobami žádajícími o mezinárodní ochranu. In JÍNKOVÁ, M. aj. *Metodika individuální sociální práce se zaměřením na integraci žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na trh práce*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, 2007.

40 KOMOROUS, J. *Metodický návod prvního náměstka ministra vnitra k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010.

vnitřní ČR o podnikaných krocích a poskytnout klientovi veškeré služby, na které má v rámci Programu právo.⁴¹

5. Důsledky obchodu s lidmi

Nejen během identifikace obchodované osoby, ale i, respektive zejména, během uplatňování jejich oprávněných zájmů a poskytování sociálních služeb je třeba zohlednit důsledky obchodu s lidmi. Při práci s cílovou skupinou obchodovaných mužů se vyskytuje řada komplikací, které mají přímou souvislost s jejich sociální situací.

Obchodování muži jsou vlastně oběťmi trestného činu obchodu s lidmi. Jedná se však o termín spíše kriminologický a viktimologický. Pro potřeby sociální práce se pojem oběť nepoužívá, a to z důvodu předcházení „nálepkování“ klienta. Označit jej za oběť by znamenalo určitou sociální degradaci, ztrátu statusu, kterou on sám do té doby pociťovat nemusel. Z hlediska trestního práva se používá termín poškozený. Ze zákona má poškozený právo na náhradu škody, ta se však častěji vymáhá v rámci občanskoprávních sporů než během trestního řízení. Účelem trestněprávních sporů je potrestat pachatele, odškodnění oběti není prioritou. Klient se tak dostane do situace, kdy mu stát legislativou zakazuje získat svá práva vlastními prostředky, zároveň mu však primárně nepomáhá za jeho práva bojovat. To je pro klienty do značné míry frustrující.⁴²

Nejbližší okolí klienta často zaujímá strategii ignorování nastalé situace. K nepříjemným věcem spojeným se zkušeností obchodované osoby se často nechtějí vracet, přesvědčují poškozeného, aby na věc zapomněl, aby to nechal být. Toto chování je tím častější a intenzivnější, čím traumatictější

41 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Obchodování s lidmi – Manuál pro Policii ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2006.

42 GILLERNOVÁ, I. aj. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006.

zážitek osoba během zobchodování prožila. To vše má silný negativní dopad na poškozeného. Cítí se být v celé situaci sám. U mužů se často projevuje fakt, že kdyby dali najevo, že věc nemají plně ve svých rukou, selhali by znovu a o to víc.⁴³

Ze strany státu se pomoci nedočkali, blízcí by o tom raději nemluvili a klient si tak odvodí, že by měl celou situaci zvládnout sám. Zde hrají důležitou roli pracovníci, kteří obchodovaným mužům pomáhají. Velice důležitý je vztah mezi pracovníkem a klientem služby. Každý, kdo pracuje s obchodovanými muži, by měl tento vztah budovat na základě znalosti všech souvislostí, které jsou s problematikou svázány. Klienta je třeba akceptovat a být schopen mu porozumět a poskytnout mu potřebnou podporu, informace a pomoc v jeho nepříznivé situaci. V tomto vztahu je třeba zvážit situaci klienta a uvědomit si, zda je pracovník opravdu schopen s cílovou skupinou účinně pracovat.⁴⁴ Přijetí a akceptace klienta jsou zde zvláště důležité, a to zejména z pohledu okolností, ve kterých se klient nachází, s ohledem na jeho pocit osamělosti a důsledky obchodování s lidmi. Tyto důsledky je možné dělit na psychické a somatické.

5.1 Psychické důsledky

Obchodování muži spadají z pohledu metodik sociální práce hned do několika oblastí. Jedná se o klienty v krizi, ve stresu, často traumatizované, nezaměstnané, migranty a nezřídka i bezdomovce. Tyto aspekty s sebou přináší řadu nepříznivých psychologických dopadů na klienta. Zažívá hned několik stresových situací najednou. To s sebou nese velkou zátěž a frustraci. Klientovi se snižuje míra odolnosti, dochází ke snížení, až absenci pozitivního sebehodnocení a nemožnosti smysluplné realizace. Mohou se prohlubovat depresivní

43 ČÍRTKOVÁ, L. aj. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů – příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007.

44 KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 2006.

a sebevražedné tendence. Narušena je i emocionalita, klient je dokonce ohrožen vznikem a rozvojem psychického onemocnění. Tyto osoby jsou znevýhodněny i rozdílnou kulturou, což během spolupráce sociálního pracovníka a klienta může vést k nedorozuměním a nepříjemnostem. Pracovník vlastně zprostředkovává klientovi kontakt s novým prostředím a novou kulturou, přičemž musí respektovat kulturu klienta.⁴⁵ Klienti jsou v nepříjemné sociální situaci, většinou v cizí zemi, v téměř permanentním stresu. Je narušena jejich psychická rovnováha a často selhávají jejich adaptační mechanismy. To vede k dalším komplikacím a nepříjemným důsledkům. Klienti jsou bezprostředně ohroženi akutní reakcí na stres, až posttraumatickou stresovou poruchou.⁴⁶

5.2 Somatické důsledky

Velice často se u obchodovaných osob projevují i důsledky somatického rázu. Jsou ohroženy například ischemickými chorobami srdečními, vznikem žaludečních vředů či hypertenzí.⁴⁷ Jako reakce na psychickou zátěž se u nich projevují také somatoformní potíže. Mohou se u nich vyskytovat fyzické obtíže, které často mění svůj charakter, jsou těžko popsitelné a uchopitelné. Klient neví, co se s ním děje, a neumí to popsat, často se pracovníkům bojí svěřit. Má strach, aby si o něm nemysleli, že je hypochondr. U mužů je tendence k zamlčování svých zdravotních komplikací vyšší. Vyskytují se u nich časté bolesti na různých místech po těle, častá nevolnost, závratě apod.⁴⁸

Důkladný rozbor jednotlivých symptomů by mohl být samostatným tématem práce. Účelem této kapitoly je spíše

45 MATOUŠEK, O. aj. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005.

46 MIŇHOVÁ, J. *Psychopatologie pro právníky*. Praha: Aleš Čeněk, 2006.

47 MIŇHOVÁ, J. *Psychopatologie pro právníky*. Praha: Aleš Čeněk, 2006.

48 VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004.

upozornit na existenci jednotlivých druhů důsledků obchodování s lidmi. Je třeba si uvědomit, kolik stresových faktorů zasahuje obchodované osoby, kolika nebezpečnými sociálními jevy jsou ohroženy a s čím se musí vyrovnat. Jedná se o velice složitou a specifickou cílovou skupinu sociální práce.

Zátěžové situace jsou do jisté míry přenášeny i na pracovníky, kteří s obchodovanými muži pracují. Je nezbytné, aby na tuto zátěž byli připraveni. V důsledku toho je týmu pracujícím s obchodovanými osobami vhodné zajistit dostatečný počet hodin intervizí a supervizí.

6. Poskytované sociální služby

Nabídka poskytovaných sociálních služeb pro obchodované muže musí být přizpůsobena jejich požadavkům. Obchod s lidmi zaměřený na muže je v oblasti sociálně-právní stále poměrně novou kapitolou, proto i konkrétní nabídka služeb pro tuto cílovou skupinu sociální práce vznikala postupně. Jedná se o stále živý obor, který musí být přizpůsoben požadavkům klientů, možnostem jednotlivých organizací a systému poskytování sociálních služeb na území ČR. Nejčastěji se obchodovaným osobám poskytují registrované sociální služby terénní programy, krizová pomoc, odborné sociální poradenství a azylové domy.⁴⁹

Během poskytování všech těchto jednotlivých služeb je třeba zohlednit genderovou příslušnost klientů. Této skutečnosti je třeba přizpůsobit služby a asistenci, které se obchodovaným a vykořisťovaným mužům nabízejí. Je třeba zohlednit genderové rozdíly z hlediska toho, co dělá člověka ohroženým obchodováním či vykořisťováním, ale také z hlediska specifických potřeb klientů. Obchodování muži

⁴⁹ KEFURTOVÁ, A. Sociální práce. In BURČÍKOVÁ, P. aj. *Manuál k sociální inkluzi obchodovaných a vykořisťovaných osob*. Praha: La Strada ČR, 2008.

vyžadují oproti obchodovaným ženám jiný druh ochrany, bezpečí, služeb a asistence. V důsledku zohlednění jejich specifických potřeb se v rámci sociální práce volí vhodnější prostředky a aktivity pro tuto cílovou skupinu klientů. Stále je však nutné zachovávat i individuální přístup ke klientovi. Nabízené sociální služby, prostředky a styl asistence je nutné přizpůsobit také národnostním, sociálním a kulturním specifikům klienta.⁵⁰

6.1 Terénní programy

Terénní programy jsou poskytovány v rámci registrovaných sociálních služeb. Tuto sociální službu poskytují terénní sociální pracovníci osobám a skupinám sociálně ohroženým, pro případ této práce osobám vykořisťovaným či obchodovaným anebo osobám vykořisťováním či obchodováním ohroženým. Cílem této sociální služby je vyhledávat takové osoby a snažit se o minimalizaci rizik plynoucích z jejich způsobu života. Tato služba je ve většině případů poskytována anonymně.⁵¹ Zahnuje úkony v rozsahu pomoci s lepší orientací ve vztazích a jevech vyskytujících se ve společenském prostředí, podpory sociálního začleňování, obnovování kontaktů s rodinou, vyřizování běžně potřebných záležitostí, sociálně-terapeutické podpory a poskytování důležitých informací.⁵²

Pracovníci v terénu vyhledávají potenciální klienty, poskytují jim kontakty a potřebné informace o možnostech pomoci. Klientům pomáhají s osobními problémy, zajišťují styk s úřady, motivují je ke smysluplnému využití volného času, pomáhají jim vyhledávat nové zaměstnání, nacvičují s nimi praktické dovednosti, rozvíjí jejich osobní kompetence

50 INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Trafficking of men – a trend less considered The case of Belarus and Ukraine*. Geneva: IOM, 2008.

51 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 69.

52 Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, § 34.

a samostatnost, pomáhají jim s návratem do běžného a méně ohrožujícího způsobu života, dále zajišťují stabilizaci psychického a fyzického stavu klientů a zprostředkovávají zdravotní pomoc.⁵³

Sociální službu terénní programy je nezbytné odlišit od terénní práce sociálních pracovníků, kteří ji vykonávají jako preventivní činnost, jako sběr a rozšiřování informací o obchodu s lidmi a příbuzných tématech. Terénní práce zajišťuje prevenci násilí, prevenci kriminality. Jedná se o nezbytnou součást práce nestátních neziskových organizací, což vyplývá i z Protokolu. Terénní práce je součástí práce s muži, kteří mohou být v obtížné životní situaci a jsou ohroženi obchodováním nebo vykořisťováním. Tato činnost je významná zejména v rámci prevence boje proti obchodování s lidmi a pro vytváření sondáží a výzkumů, jež jsou vodítkem pro další strategii tohoto boje.⁵⁴

V běžné praxi pracovníci navštěvují lokality, kde je vysoká pravděpodobnost výskytu cílové skupiny klientů. Mohou to být ubytovny, nádraží apod. Zde jsou rozdávány letáky s kontakty a potřebnými informacemi. Terén je mapován, terénní pracovníci se dozvídají informace o způsobu a místech obchodování s lidmi a zároveň o potřebách potenciálních klientů sociální práce. Z této terénní činnosti se dále dělají výstupy, na jejichž základě se přizpůsobují služby poskytované v ČR osobám obchodovaným a vykořisťovaným.

6.2 Krizová pomoc

Krizová pomoc je jako sociální služba poskytována v rámci registrace sociálních služeb. Poskytuje se formou ambulantní i terénní. Je určena na přechodnou dobu

53 MATOUŠEK, O. aj. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008.

54 ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012–2015*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012.

v případech ohrožení zdraví nebo života klienta, v době, kdy klient není schopen tuto situaci vyřešit vlastními silami.⁵⁵ Zahrnuje krátkodobé poskytnutí ubytování, zajištění základních hygienických potřeb klienta, poskytnutí oblečení, stravy či prostředků na stravu, sociálně-terapeutickou podporu, krizovou intervenci, vyřizování běžně potřebných záležitostí a pomoc při komunikaci s úřady, institucemi a dalšími nutnými složkami, které pomáhají uplatňovat klientova práva a oprávněné zájmy.⁵⁶

U této služby je obzvláště důležité zohlednění genderového kontextu. Při přijímání do služby, poskytování a ukončování krizové pomoci si musíme uvědomit souvislosti míry bezprostředního ohrožení zobchodovaných mužů v kontextu jejich individuálních potřeb a zakázek.⁵⁷

Je třeba klienta vyslechnout, v případě potřeby zajistit akutní psychologickou či zdravotní pomoc, zajistit mu bezpečí a základní životní potřeby. Krizová pomoc je sociální služba na přechodnou, většinou kratší dobu. Poskytování krizové pomoci se ukončuje, jestliže se klient ve své situaci orientuje, není ohrožen jeho život anebo zdraví, je informován a schopen svou situaci dále řešit, je si vědom svých možností. Krizová pomoc by se měla uzavřít celkovou rekapitulací situace klienta a zhodnocením spolupráce. Jde o to, aby byla sociální situace klienta stabilizována, aby klient věděl, kam se může dál obrátit, a aby se minimalizovalo riziko návratu klienta do rizikového prostředí.⁵⁸

55 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 60.

56 Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, § 25.

57 INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Trafficking of men – a trend less considered The case of Belarus and Ukraine*. Geneva: IOM, 2008.

58 MATOUŠEK, O. aj. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008.

6.3 Odborné sociální poradenství

Odborné sociální poradenství je poskytováno v rámci registrovaných sociálních služeb. Zaměřuje se na potřeby cílové skupiny klientů, v našem případě na potřeby obchodovaných mužů. Potřebné informace jsou jim poskytovány v občanských poradnách nebo v poradnách pro oběti trestných činů.⁵⁹ V rámci odborného sociálního poradenství se na základě zhodnocení individuální situace klienta dále zajišťuje kontakt na navazující služby, kterých může klient využít, sociálně-terapeutická podpora, odborné informace a poradenství z oborů orientace v sociálních systémech, práva, psychologie anebo vzdělávání. Klient je podporován během vyřizování běžných záležitostí a během budování hodnotnějších kontaktů se sociálním prostředím.⁶⁰

Obchodovaní muži bývají často nakontaktováni hned na několik nestátních neziskových organizací, které poskytují odborné sociální poradenství. Některé z nich poskytují informace v rámci občanských poraden, jiné se specializují na informace o obchodování s lidmi a na právní pomoc.⁶¹ Záleží tedy na zakázce klienta, zda chce pomoci s uplatňováním svých práv a oprávněných zájmů v rámci trestního řízení, občanskoprávního sporu, anebo chce například sestavit splátkový kalendář a vyřešit si své dluhové závazky.

6.4 Azylové domy

Azylové domy jsou, stejně jako výše uvedené služby, poskytovány v rámci registrace sociálních služeb. Poskytují se pobytové služby na přechodnou dobu. Azylové domy jsou určeny osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci,

⁵⁹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 37.

⁶⁰ Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, § 57.

⁶¹ MATOUŠEK, O. aj. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007.

jež je spojena se ztrátou bydlení.⁶² V rámci sociální služby azylové domy se poskytuje strava, anebo prostředky k jejímu zajištění, prostory pro přípravu stravy, dále samozřejmě ubytování, prostory pro potřebnou hygienu, prostředky k úklidu a prostředky k uspokojení základních hygienických potřeb. Dále se na základě individuálního plánu poskytuje podpora a asistence při vyřizování veškerých běžných záležitostí, při budování kontaktu s rodinou, při sociálních interakcích a sociálním začleňování a v neposlední řadě také při uplatňování klientových práv, zákonných nároků a pohledávek.⁶³

Azylové domy často bývají placenou službou. V problematice s obchodovanými muži se však nedá předpokládat, že by klienti měli prostředky na úhradu takové služby. Azylové domy pro obchodované a vykořisťované muže jsou tedy poskytovány zcela zdarma. Obchodovaným či vykořisťovaným mužům je například v rámci sociální služby azylové domy poskytované Diakonií, kde působím jako sociální pracovnice, zajištěno ubytování v azylovém bytě s kapacitou pěti míst. Ubytování je poskytováno na šest měsíců s možností prodloužení, maximálně však na jeden rok. Klientům jsou poskytnuty finanční prostředky na potraviny, hygienické potřeby apod. v rozsahu 100 Kč na jeden den. Dále má klient této služby nárok na zajištění kreditu na telefonní hovory v hodnotě 300 Kč na jeden měsíc. Jsou mu také hrazeny poplatky spojené s dopravou, tedy MHD, autobusy a vlaky v rámci cest spojených se spoluprací mezi klientem a Diakonií. V rámci této služby jsou poskytovány také tlumočnické služby, zajištění zdravotní pomoci, zajištění psychologické pomoci, zajištění materiální pomoci, například formou oblečení, dále sociálního poradenství, pracovního

62 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 37.

63 Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, § 22.

poradenství, pomoc s administrativou, zprostředkování právního poradenství, ale také krizová pomoc. Pro interní případy krizových situací zajišťuje Diakonie nonstop provoz SOS telefonní linky určené pouze pro klienty sociální služby azylové domy.

7. Organizace poskytující sociální služby osobám obchodovaným a vykořisťovaným

Existuje poměrně úzký okruh organizací, které se specializují přímo na poskytování sociálních služeb obchodovaným a vykořisťovaným mužům. V současné době je ustanovena Meziresortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodu s lidmi, jejíž součástí jsou i nestátní neziskové organizace. Jedná se o nevládní organizace, s nimiž Ministerstvo vnitra uzavřelo dohodu o spolupráci. Meziresortní koordinační skupina je základním stavebním kamenem pro výměnu informací a koordinační činnost v oblasti boje proti obchodu s lidmi. Mezi tyto neziskové organizace patří La Strada Česká republika, o. p. s. (dále jen „La Strada“), Arcidiecézní charita Praha v rámci projektu Magdala (dále jen „Charita“) a od roku 2010 také Diakonie.⁶⁴

La Strada poskytuje obchodovaným osobám ubytování, jídlo, oblečení, právní pomoc, zdravotní pomoc, pomoc psychologickou, sociální a finanční.

Charita se zaměřuje na poskytování ubytování, sociální a právní poradenství, osobní asistenci, pomoc lékařskou, psychologickou a duchovní, dále na oblast vzdělávání a rekvalifikace, na resocializaci a integraci.

Diakonie se přímo specializuje na pomoc obchodovaným a vykořisťovaným mužům, kterým nabízí registrované sociální

⁶⁴ ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012–2015*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012.

služby krizová pomoc a azylové domy. Konkrétní úkony, které Diakonie v rámci těchto sociálních služeb realizuje, jsou blíže popsány v praktické části této práce formou kazuistik práce s jednotlivými klienty.

Velice významnou organizací figurující v pomoci této cílové skupině je IOM. Tato organizace zprostředkovává koordinaci a asistenci během bezpečných návratů do země původu klienta. Dále klienta nakontaktuje na nabízené sociální služby v jeho zemi původu.

Výše uvedené organizace úzce spolupracují s Odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky, dále s Policií ČR, zejména s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu a Službou cizinecké a pohraniční policie.

Osoby obchodované a vykořisťované jsou také pro účely vyřešení konkrétních zakázek často nakontaktovány na občanské poradny, krizová centra, různá zdravotnická zařízení, psychologické poradny anebo kliniky.

Všechny tyto organizace společně vytvářejí soubor ucelené pomoci v přímé práci s klienty. Téměř ve všech případech z praxe je nutná spolupráce mezi jednotlivými složkami, které potom společně zajišťují komplexní služby poskytující pomoc osobám obchodovaným a vykořisťovaným v souladu s jejich potřebami a zakázkami.⁶⁵

⁶⁵ KUBÍČKOVÁ, J. aj. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky – Obchod s lidmi v ČR*. Praha: Confima, 2007.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části práce uvádím tři případové studie klientů. Jedná se o klienty Diakonie, se kterými jsem osobně pracovala z pozice sociálního pracovníka⁶⁶. Případové studie strukturuji do čtyř částí. V první části uvádím sociální situaci klienta před tím, než se setkal s vykořisťováním na trhu práce. V druhé části popisují identifikaci klienta jakožto osoby obchodované anebo vykořisťované. V rámci této kapitoly uvádím i způsob přijetí klienta do sociálních služeb. Třetí část je zaměřena na strukturu konkrétní sociální činnosti s klientem, její vedení, plánování a realizaci. Poslední část shrnuje poznatky získané z výše uvedené případové studie.

8. Případová studie klienta č. 1

Nicolae Popa se narodil v Rumunsku, v současné době je mu 31 let. Má dokončené vysokoškolské vzdělání. Jeho trestní rejstřík je čistý. Na základě situace, kterou zažíval ve svém zaměstnání, byl kontaktován sdružením, jež pomáhá cizincům. Tímto sdružením mu byly nabídnuty služby a poradenství, dále jej sdružení jakožto osobu vykořisťovanou nakontaktovalo na sociální služby poskytované Diakonií.

8.1 Sociální situace klienta

Nicolae žil původně v Rumunsku společně se svou matkou a starší sestrou. Vystudoval vysokou školu. Je atestovaným pedagogem pro střední školy v oborech umění a rumunský jazyk. Pedagogice se profesně nikdy nevěnoval. Uvádí, že v Rumunsku mají učitelé velice malé platové ohodnocení.

Nicolae vystřídal v Rumunsku několik zaměstnání. Vždy se jednalo o těžké manuální práce. Vydělal si tak víc peněz. V době, kdy měl Nicolae slušně placenou práci, si pořídil

⁶⁶ Čestné prohlášení (viz [Příloha č. 11](#)).

vlastní byt. Od matky a sestry se odstěhoval ve 24 letech. Na byt a vybavení bytu si vzal úvěr u banky.

Z posledních dvou zaměstnání byl propuštěn v důsledku ekonomické krize. Dál si hledal práci v Rumunsku, ale nedařilo se mu najít nic slušného, co by jej uživilo. Neměl žádný finanční příjem. Nebyl schopen dál splácet svůj úvěr. Jeho dluh u banky narůstal. Asi po třech měsících nezaměstnanosti mu došly finanční prostředky a vrátil se bydlet zpět do bytu s matkou a sestrou.

8.2 Identifikace klienta

Nicolae byl nezaměstnaný již několik měsíců, v Rumunsku se mu vhodnou práci nalézt nepodařilo. Matka mu přes svého vzdáleného příbuzného pomohla zprostředkovat práci v zahraničí. Měla dobré reference, že se dá v České republice slušně vydělat. Nicolae byl ve finanční tísní, a tak s nabídkou souhlasil. Nevěřil cizím prostředníkům, slyšel, že se lidé často vracejí do Rumunska s ještě většími dluhy, než s jakými odjeli. Důvěřoval však v příbuzenské vztahy, takže se sešel se zprostředkovatelem. Ten mu nabídl práci v ČR. Za 100 eur mu zajistil transport a práci. Nicolae provizi uhradil, ale nedostal na to žádné potvrzení. Prověřoval si ČR na internetu, jméno firmy sice neznal, informace o práci měl minimální, ale na rumunských stránkách našel jen pozitivní ohlasy. Měl pracovat u pásu na kontrole funkčnosti technických zařízení. Plánoval si vydělat na splacení dluhu a vrátit se do Rumunska.

Nicolae odjel společně s dalšími třiceti muži soukromým autobusem za prací do České republiky. Hned po příjezdu absolvoval školení a test, to celé v českém jazyce s rumunským překladem. Odpovědi do testu mu byly přímo nadiktovány. Podepsal smlouvu o brigádě v českém i rumunském jazyce. Bezprostředně poté rovnou nastoupil na dvanáctihodinovou směnu. Ubytovali ho nejprve

na studentských kolejích, potom ještě ve dvou privátech. Během té doby bydlel s Rumuny, Bulhary, Moldavany a Turky. V privátech byla špína a štěnice, majitel s tím nic nedělal.

Do práce dojížděl asi hodinu firemním autobusem. Pracovní dobu neměl pravidelnou, musel nastoupit i skončit, kdy mu koordinátor nařídil. Výplatu nedostával, pouze zálohy na jídlo. Celou mzdu měl dostat až po třech měsících. Z platu se mu strhávalo za ubytování a za autobus od práce. Byla mu stržena také další provize pro zprostředkovatele, na které se ovšem nedomluvili. Peníze mu nestačily ani na jídlo, matka musela posílat peníze z Rumunska. S podmínkami nebyl spokojen, ale neměl se v ČR na koho obrátit, česky vůbec neuměl. Zaměstnavatel ho ani nechtěl nechat odejít, tvrdil mu, že výpovědní doba je dva měsíce. Nicolae však nebyl zaměstnancem, ale pouze brigádníkem.

Začal mít zdravotní problémy, vyhledal tedy lékaře. Tam zjistil, že pojištění, které mu zaměstnavatel údajně sjednal a které mu strhl z platu, je falešné. Lékaři ho odmítli ošetřit. V nemocnici se setkal s pracovníkem sdružení, které pomáhá cizincům na území ČR. Ten mu v rumunském jazyce vysvětlil pracovněprávní předpisy v ČR a doporučil mu opustit stávající zaměstnání. Stal se klientem tohoto sdružení. Tam mu pomohli zařídit platné pojištění, najít novou práci a zajistili kurzy českého jazyka. Ze zaměstnání odešel. Matce situaci po telefonu popsal, ale žádal ji, aby svému příbuznému nic neříkala, bál se o ni.

Nastoupil do nového zaměstnání, kde dělal úklidové práce v továrně. Spolupracoval především s cizinci z třetích zemí. Denně pracoval dvanáct až šestnáct hodin. Jednalo se o fyzicky velice náročnou práci. Neměl volné ani víkendy. Do práce musel, zaměstnavatel by ho vyhodil, kdyby nepřišel anebo kdyby nepracoval tak dlouho. Pracovní instrukce i smlouva byly v češtině. Ve smlouvě měl uvedený minimální

plat, dostával však víc. Původní slíbenou výši platu nedostal nikdy, ale dostával dost na to, aby mohl vyžít a něco málo ušetřit. Ubytování a všechny poplatky si hradil sám. Kvůli náročné práci na tom nebyl zdravotně dobře. Zaslechl, že několik cizinců nedostalo již třetí měsíc žádný plat. Báł se, že mu také nezaplatí, proto znovu kontaktoval sdružení, které pomáhá cizincům v ČR. Tam mu poradili, aby z práce odešel, a zprostředkovali mu kontakt s Diakonií. Nicolae stihl práci opustit ještě ve zkušební době. Zaměstnavatel byl rád. Nicolae ho prý moc obtěžoval s tím, kdy bude výplata, a moc se zajímal o svá práva.

8.2.1 Vstup klienta do sociální služby

Sdružení, které pomáhá cizincům v České republice, kontaktovalo pracovníky Diakonie. Na základě domluvy mezi organizacemi a klientem byla sjednána schůzka za účelem identifikace klienta jakožto osoby obchodované či vykořisťované. Na základě výše uvedeného identifikačního příběhu byl Nicolae přijat do sociální služby azylové domy poskytované Diakonií na utajené adrese. Byl mu stanoven klíčový pracovník, který řídil a hodnotil spolupráci s klientem. Na přímé práci s Nicolaem se během poskytování sociálních služeb při vyřizování jednotlivých úkonů podílelo celkem sedm pracovníků Diakonie.

8.3 Postupy při řešení sociálního problému

Klient byl po měsících strávených v náročném zaměstnání vysílený. Nejprve si potřeboval odpočinout a nalézt důvěru v organizaci, aby se v azylovém bydlení cítil bezpečně. Jako své zakázky si stanovil pomoc s ubytováním, pomoc při hledání zaměstnání a zdokonalení se v českém jazyce. Dále si přál zprostředkovat rozhovor s policií o nehostinných pracovních podmínkách, které zažil.

8.3.1 Aktivita instituce

Nejprve byl klientovi poskytnut prostor na adaptaci v azylovém domě a byly zařízeny praktické věci spojené s pobytem. Jednalo se o výměnu telefonního čísla, zajištění bezpečnosti a anonymity klienta, zprostředkování finančního zajištění na jídlo, telefon a dopravu po městě. Nicolae nepotřeboval při příchodu do sociální služby zajistit nákup základních hygienických potřeb ani oblečení. Až v průběhu služby byl dovybaven oblečením na různá roční období. Klient byl poučen o bezpečnostních pravidlech azylového bydlení utajeného typu.

Prvotní práce s klientem byla zaměřena především na výuku českého jazyka, na níž se podílelo několik pracovníků. Byl mu také zprostředkován a hrazen kurz češtiny s odborným lektorem specializovaným na výuku cizinců ve skupině.

Na žádost Nicolaeho byl zprostředkován rozhovor se specializovaným útvarům Policie ČR. Pro tento účel byl Nicolae také nakontaktován na nízkoprahové sociální služby, které poskytují konzultace s právníkem. U těchto sezení byla nutná přítomnost tlumočnicka. Policie však musela celý případ odložit kvůli nedostatku důkazů. Tento případ se k trestněprávnímu soudnímu líčení nedostal.

Dále byla s klientem intenzivně vyhledávána nová práce. Byly mu poskytnuty prostředky jako internet a inzerce, asistence při vyhledávání pracovních nabídek a doprovod na pracovní pohovory. Nalezené nabídky práce byly z důvodu jazykové bariéry klientovi podrobně vysvětlovány. Také byl za pomoci pracovníků sepsán životopis v českém, rumunském a anglickém jazyce. Hledání zaměstnání pro Nicolaeho byl velice dlouhý proces.

Během dlouhé doby, kdy byl klient bez práce, se zhoršil jeho zdravotní i psychický stav. Necítil se dobře, začal častěji

pít a míval konflikty s ostatními klienty v azylovém domě. Pracovníci nabídli Nicolaemu zprostředkování psychologické pomoci formou psychoterapie, ten to však zásadně odmítl. Vzhledem k absenci psychologické pomoci byl stav klienta častým předmětem rozhovorů při socioterapeutických sociálních schůzkách, kdy se pracovníci snažili poskytnout maximální možnou intervenci pro klienta.

Také mu byla poskytnuta asistence při zajištění dlouhodobého zdravotního pojištění. Pro tento účel byl klient – s asistencí – zaevidován na úřad práce.

Nicolaemu byl zajištěn na základě nového zdravotního pojištění praktický lékař. Zde klient řešil své somatické symptomy.

Vzhledem k dlouhému časovému období bez práce se také pracovalo na rozšíření jeho kvalifikace. Pracovníci mu asistovali při výuce psaní na počítači všemi deseti prsty. Také mu byly zajištěny podmínky pro získání řidičského průkazu pro cizince na území ČR.

Práci se podařilo najít až po pěti měsících. Před vstupem do nového zaměstnání mu byla poskytnuta asistence při vyplňování všech vstupních dokladů do zaměstnání. V době, kdy klient začal pravidelně chodit do práce, mu byl opět ponechán určitý prostor na adaptaci na nový režim.

Po zjištění klientových nových finančních možností mu byly poskytnuty také prostředky a prostor na vyhledávání nového bydlení. Vhodné ubytování se podařilo objevit až po měsíci intenzivního hledání. Své dluhové závazky v Rumunsku si chtěl Nicolae vyřešit bez cizí pomoci, nabízené konzultace v občanské poradně odmítl. Spolupráce byla ukončena vypršením smlouvy klienta s Diakonií, která se uzavírá na šest měsíců s možností prodloužení. V tomto případě však prodlužování nebylo nutné.

Během celé spolupráce byl Nicolae v telefonickém kontaktu se svou matkou a sestrou. Ty nevěděly, kde přesně se Nicolae nachází, a to z bezpečnostních důvodů.

Nicolae uvádí, že nesl pobyt v azylovém domě poměrně těžce. Považoval to za svoje selhání. Mluvil o tom, že se nechal napálit a dopadl takhle. Trpěl pocity viny, byl vyčerpaný. Během schůzek s pracovníky Diakonie si však postupně budoval důvěru. Nalezení nové práce a ubytování jej postavilo na vlastní nohy a dodalo mu energii. Velice ho bavila výuka českého jazyka, během půl roku udělal neuvěřitelné pokroky.

8.4 Hodnocení výsledků provedených aktivit

Většinu zakázek, které si Nicolae stanovil, se podařilo úspěšně uzavřít. V jeho případě mám dojem, že nebylo plně využito možností nakontaktování klienta na vhodnější služby. Dle mého názoru zde velice chyběla psychologická pomoc pro klienta. Nicolae však v tomto směru rezolutně odmítal spolupracovat, a to i přes svůj zhoršující se psychický stav. Na druhou stranu se díky aktivitě klienta a dobře odvedené sociální práci pracovníků podařilo vyřešit zakázky tak klíčové, že to pomohlo i psychice Nicolaeho. Jako velký úspěch spolupráce vnímám vybudování důvěry Nicolaeho vůči Diakonii, o čemž svědčila narůstající otevřenost klienta během socioterapeutických rozhovorů.

Spolupráci hodnotím jako úspěšnou, a to z důvodu zdařilé socializace klienta do české kultury a do společnosti obecně. Klient je nyní schopen se sám o sebe postarat, je v kontaktu se svou rodinou, má prostředky na řešení svých dluhových závazků. Vzhledem ke klientově samostatnosti již nepovažuji další kontakt mezi ním a Diakonií za nutný.

9. Případová studie klienta č. 2

Josef Novák se narodil v České republice, v současné době je mu 20 let. Má dokončené základní vzdělání. Jeho trestní rejstřík je čistý. Na základě situace, kterou zažíval ve svém zaměstnání, kontaktoval Josef Policii České republiky, která jej jakožto osobu vykořisťovanou a ohroženou obchodem s lidmi nakontakovala na sociální služby poskytované Diakonií.

9.1 Sociální situace klienta

Josef žil původně společně se svou matkou a mladším bratrem. Po základní škole šel na střední odborné učiliště obor kuchař-číšník. Studium nedokončil. Po odchodu z učiliště pracoval na různých pozicích v různých městech, podle toho, kde byla zrovna práce. Živil se manuální prací, dělal pomocného dělníka u různých firem. Náplň práce mu nevadila. Za práci ale musel daleko dojíždět, což se mu časově ani finančně nevyplatilo, proto ze zaměstnání odešel a zapsal se na úřadu práce. Snažil se najít si něco blíže svému bydlišti.

Josef se odstěhoval od matky a mladšího bratra. Žil sám v malém obecním bytě. Byl nezaměstnaný a pobíral dávky sociální podpory. Nedařilo se mu najít vhodné zaměstnání. Měl velké finanční potíže, ze kterých mu vznikaly dluhy na poplatcích a na nájmu.

9.2 Identifikace klienta

Josefovi se nedařilo najít vhodnou práci. Potřeboval si vydělat nějaké peníze, aby mohl splatit dluhy. Přes svého kamaráda si domluvil noční brigádu v baru. Neměl žádnou pracovní smlouvu ani dohodu o práci. Peníze dostával vždy na ruku po skončení noční směny. Po měsíci mu majitel baru nabídl práci na částečný úvazek. Josef souhlasil, začal tedy

pracovat jako řádný zaměstnanec. Pracoval již ve dne. Dělal dvakrát až třikrát týdně vždy osm hodin za den. Nedostal však žádnou pracovní smlouvu a na konci měsíce ani výplatu. Majitel smlouvu sliboval, ale její podpis stále odkládal. Výplatu Josefovi odmítal dát, prý ji během svých směn projedl a propil. Josef potřeboval peníze, proto se rozhodl, že si navýší úvazek, aby mu z výplaty něco zbylo i na dluhy. Josef byl stále zapsán na úřadu práce. Pobíral minimální podporu v nezaměstnanosti.

V podniku byly herní automaty. Majitel na nich často hrával a přišel si tak na značný obnos peněz. Josef se rozhodl, že to také zkusí. Chtěl tak vyřešit své dluhy. Opakovaně hrál na herních automatech. Jako vklad použil firemní peníze. Co vyhrál, vrátil zpět do kasy tak, aby si majitel ničeho nevšiml. Ze zbylých peněz splatil své dluhy. I přesto, že pracoval častěji, od majitele stále nedostal žádné peníze. Zkusil tedy znovu své štěstí v automatech. Ve hře se mu nedařilo. Prohrál vysokou částku z firemních peněz. Majiteli se přiznal. Ten na základě Josefova přiznání přišel i na jeho předchozí hry na automatech. Vyčíslil Josefovi dluh v řádu desetitisíců korun. Josef nerozuměl tomu, proč po něm chce tak velkou částku. Chtěl majiteli splatit pouze to, co ve skutečnosti prohrál. Majitel si Josefa pozval na osobní schůzku. Čekal tam na něj společně s dalšími muži, kteří byli ozbrojeni. Pod výhružkami ho donutili podepsat dlužní úpis a zpětně také smlouvu o brigádě. Josef se bál o svůj život a podepsal vše, co mu dali, dokumenty si ani nemohl přečíst. Nabídl majiteli, že si sežene další práci, aby dluh co nejdříve uhradil. Majitel to nedovolil. Prikázal mu dluh odpracovat v jeho baru. Jediná možnost odchodu byla se vyplatit. Josef však peníze neměl.

Pracoval každý den bez nároku na mzdu, volno měl jen několik málo dní v měsíci. Dávky sociální podpory mu nestačily. Zkusil znovu hrát na automatech, tentokrát za

vlastní peníze. Majitel na to přišel a nechal ho surově zbít. Vyhrané peníze mu zabavil. Josef musel pracovat každý den 12 hodin. Na jídlo si půjčoval od kamarádů. Když měl Josef při vyúčtování v baru manko, majitel ho bil, a to i před lidmi. Josef se velice bál o svůj život, tak si na nesrovnalosti ve vyúčtováních půjčoval od své matky a majiteli o ničem neříkal.

Když však majitel na manko přišel, donutil Josefa svléknout se do naha a nechal ho prohledat. Žádné peníze u něj nenašel. Josefa opakovaně surově bili a na noc jej začali zamykat v komoře. Ráno musel Josef opět nastoupit do práce. Tak to pokračovalo asi týden. Když se Josef dostal domů, svěřil se své matce, která jej přesvědčovala, aby věc nahlásil na policii. Josef se ale bál. Opakovaně mu bylo ze strany majitele vyhrožováno prodejem na práci do Ruska. Majitel mu vyhrožoval smrtí a tím, že ublíží jeho blízkým. Josef se také bál nebezpečí trestního stíhání za to, že hrál automaty za firemní peníze. Chodil do práce dál. V komoře byl přes noc zamčený ještě několikrát.

Josef byl vyčerpaný, rozhodl se, že zůstane jeden den doma. Zavolal majiteli, že se necítí dobře. Ten se rozzlobil a vyhrožoval Josefovi fyzickým násilím a násilím na jeho blízkých. Josef se velice bál. Věděl, že až do práce dorazí, znovu ho zbijí. Rozhodl se, že věc nahlásí. Policie z bezpečnostních důvodů kontaktovala Diakonii, která má pro tyto případy azylový dům s utajenou adresou.

9.2.1 Vstup klienta do sociální služby

Policie České republiky kontaktovala pracovníky Diakonie. Pracovníci Diakonie si na základě domluvy s policií vyzvedli Josefa přímo na služebně policie a převezli jej do utajených prostor Diakonie za účelem identifikace klienta jakožto osoby obchodované či vykořisťované. Josef byl na

základě výše uvedeného identifikačního příběhu přijat do sociální služby azylové domy poskytované Diakonií na utajené adrese. Byl mu stanoven klíčový pracovník, který řídil a hodnotil spolupráci s klientem. Na přímé práci s Josefem se při vyřizování jednotlivých úkonů podílelo celkem pět pracovníků Diakonie.

9.3 Postupy při řešení sociálního problému

Klient byl bezprostředně po prožitém traumatu velice rozrušený a stále se bál o svůj život. Měl děsivé sny a silné bolesti hlavy. Primárně žádal o psychickou podporu. Potřeboval se cítit v bezpečí. Dále bylo třeba řešit trestněprávní zakázku klienta. Přál si podat trestní oznámení na majitele baru. Po adaptaci na nové prostředí si jako zakázky stanovil pomoc s ubytováním, řešení svých dluhů, pomoc při hledání zaměstnání a znovunavázání kontaktu s otcem.

9.3.1 Aktivita instituce

Primárně byla Josefovi zajištěna zdravotní, psychologická a psychiatrická pomoc. Byl mu zprostředkován kontakt s krizovým centrem. Dále byl Josefovi zajištěn psychiatr, který si jej vzal do péče, předepsal mu antidepresiva a Josef k němu dále docházel na pravidelné schůzky. Nakontaktován byl také na psychoterapii, kterou navštěvoval zpočátku jednou týdně, později jednou za čtrnáct dní. Byl také přehlášen k novému obvodnímu lékaři, s nímž řešil své somatické problémy, jako byly silné bolesti hlavy a další zdravotní komplikace.

Dále byl klientovi poskytnut prostor na adaptaci v azylovém domě a zařízeny praktické věci spojené s pobytem. Jednalo se o výměnu telefonního čísla, zajištění bezpečnosti a anonymity klienta, nákup základních hygienických potřeb a oblečení, také zprostředkování finančního zajištění na jídlo,

telefon a dopravu po městě. Klient byl poučen o bezpečnostních pravidlech azylového bydlení utajeného typu.

Akutně se také řešilo podání trestního oznámení na majitele baru. Ten však současně podal trestní oznámení na Josefa. Diakonie zprostředkovala Josefovi odborné sociální poradenství, v jehož rámci získal advokáta, který jej zastupoval. Diakonie i nadále úzce spolupracovala s nízkoprahovým zařízením, jež tyto služby Josefovi poskytlo. Také mu zajistila bezpečný transport na výslechy. Pracovníci dávali klientovi během sociálních schůzek prostor na rozhovor o tom, jak spory pokračují a co to s Josefem dělá. Josef se necítil dobře, z celé trestněprávní stránky věci byl velice vystresovaný, měl noční můry. Tyto problémy řešil především na psychoterapeutických sezeních a s psychiatrem.

Klient uvádí, že se adaptoval na nové prostředí azylového domu velice rychle. Téměř bezprostředně si začal hledat novou práci, k čemuž mu byly poskytnuty prostředky jako internet a inzerce, asistence při vyhledávání pracovních nabídek a doprovod na pracovní pohovory. Během tohoto procesu pracovníci pomohli získat klientovi všechny dokumenty potřebné ke vstupu do zaměstnání, o které přišel. Po nalezení nové práce byla klientovi poskytnuta asistence při vyplňování všech vstupních dokladů do zaměstnání. V době, kdy klient začal pravidelně chodit do práce, mu byl opět ponechán určitý prostor k adaptaci na nový režim.

Po zjištění klientových nových finančních možností mu pracovníci pomohli s kontaktem se společnostmi, u kterých měl dluhy. Josef byl doprovázen na schůzku v občanské poradně, kde byl v rámci odborného sociálního poradenství informován o možnostech řešení svých dluhů. Byly vytvořeny splátkové kalendáře, klient začal dluhy pravidelně splácet a vyřešil tak problém s exekutory.

Pracovníci poskytli klientovi také prostředky a prostor k vyhledávání nového bydlení. Současně se jim podařilo zkontaktovat se s Josefovým otcem. Klient byl doprovázen na první schůzku s otcem. Postupně se jejich vztah prohloubil. Klient ukončil pobytové služby poskytované Diakonií ještě před vypršením smlouvy. Odstěhoval se k otci.

Během celé spolupráce s Josefem byla Diakonie v kontaktu s jeho matkou. Matka nevěděla, kde se Josef nachází, mluvili spolu pouze telefonicky. Po přestěhování Josefa k jeho otci se začal vídat také s matkou a svým mladším bratrem.

Josef uvádí, že se na pobyt v azylovém domě adaptoval velice rychle. Získal zde pocit bezpečí a viděl v tom příležitost vyřešit si všechny problémy a začít znovu. Zpočátku byl hodně unavený, často spal a kromě práce a schůzek s pracovníky neměl zájem o jiné aktivity. Utužení rodinných vztahů, nalezení nového zaměstnání a vyřešení jeho dluhových problémů mu však dodalo novou chuť do života. V době odchodu z azylového domu byl zřetelně veselejší, plný elánu a nadějí.

9.4 Hodnocení výsledků provedených aktivit

Veškeré zakázky, které si Josef na začátku a během spolupráce stanovil, byly úspěšně uzavřeny. V tomto případě bylo nutné klienta nakontaktovat na řadu dalších služeb a zařízení. Všechny kontakty však měly svůj význam a hrály podstatnou roli v uzavření spolupráce s klientem. Zakázky se, i díky mezi-organizační spolupráci, podařilo vyřešit v poměrně krátkém časovém období. Klient byl velice sdílný a otevřený ke spolupráci. Uvádí, že byl motivován k řešení svých problémů nejen ze strany Diakonie, ale především ze strany rodiny, která mu byla velkou oporou. Klíčový pracovník byl schopen případ koordinovat a jednotlivé úkony

delegovat mezi ostatní pracovníky. Klient měl tedy prostor na adaptaci v novém prostředí, současně se ale spolupráce nevěkla. V současné době je kontakt s klientem ukončen.

Tuto spolupráci hodnotím jako velice úspěšnou. V minimálním časovém období se podařilo uzavřít maximum zakázek. Trestněprávní stránka věci je zakázka, která se bohužel urychlit nedá. Vzhledem k tomu, že byl klient předán na sociální službu vhodnější pro tento druh zakázky, nebylo, dle mého názoru, nutné dále trvat na kontaktu klienta s Diakonií.

10. Případová studie klienta č. 3

Boris Ivanov se narodil v Bulharsku, v současné době je mu 43 let. Má dokončené vyšší odborné vzdělání. Jeho trestní rejstřík je čistý. Na základě situace, kterou zažíval ve svém zaměstnání v České republice, kontaktoval Boris Diakonii. O druhu sociálních služeb poskytovaných Diakonií se dozvěděl od svého bývalého kolegy z práce.

10.1 Sociální situace klienta

Boris žil se svými rodiči v Bulharsku. Vystudoval gymnázium s vynikajícím prospěchem. Dále pokračoval na vyšší odbornou školu ve zdravotnickém oboru. Specializoval se na veterinu. Pokračoval i na vysokou školu, tu však nedokončil. Založil rodinu a potřeboval se uživit, proto Boris začal pracovat. Přestěhoval se spolu se svou ženou do vlastního bytu v Bulharsku. Manželka Borise se jmenuje Maria Ivanova, v současné době je jí 42 let. S manželkou mají dvě děti, staršího syna a mladší dceru.

Boris v Bulharsku pracoval jako veterinář na několika farmách. Tato práce ho moc bavila. Zemědělství však začalo pociťovat ekonomickou krizi a on musel z finančních důvodů změnit obor. Rekvalifikoval se a začal pracovat jako vedoucí

personálního oddělení v malé firmě. I sem však krize dolehla a Boris byl z práce propuštěn v rámci hromadného propouštění zaměstnanců.

10.2 Identifikace klienta

Poté co přišel Boris o práci v Bulharsku, nemohl ve své zemi původu najít pracovní uplatnění. V inzerci práce objevil nabídku na zaměstnání v České republice. Telefonicky si práci sjednal, sám si zajistil transport a v ČR se zkontaktoval se svým novým zaměstnavatelem. Nastupoval do práce společně s desítkami dalších Bulharů. Mezitím přišla o práci v Bulharsku i Maria. V ČR stále sháněli pracovníky. Boris jí domluvil práci a Maria přijela za ním. Pracovali manuálně, na výrobní lince.

Děti se na přechodnou dobu přestěhovaly k prarodičům žijícím v Bulharsku. Manželé chtěli vydělat synovi na studia a na zajištění rodiny. Mariina matka jim podávala informace o situaci v Bulharsku. Jakmile by se tam naskytl pracovní příležitost, vrátili by se.

Nové zaměstnání nebylo z hlediska náplně práce tak špatné. Dostali smlouvu, ale v českém jazyce – byla jim ústně přeložena do bulharštiny. Byla na dobu neurčitou s tříměsíční zkušební dobou. Celé první tři měsíce nedostali plat, jen malé zálohy na jídlo. Ubytovnu jim zajistil zaměstnavatel. Po třech měsících začali dostávat plat ve sjednané výši. Zpětně však zjistili, že za ně nebylo odváděno sociální a zdravotní pojištění, i když jim bylo z platu strháváno. Uvádějí, že si někdo stěžoval a do podniku přišla kontrola. Několik lidí bylo z toho důvodu převedeno na práci jinam. Podepsali nějaké papíry v češtině. Později zjistili, že na nich bylo uvedeno, že dávají výpověď. Podepsali i nové pracovní smlouvy.

V nové práci pracovali dvanáct až šestnáct hodin denně, kromě víkendů. Nadměrná pracovní doba jim nevadila,

potřebovali peníze pro rodinu. Výplaty však byly menší, než se původně domluvili. Nevěděli proč. Pak najednou práce nebyla. Přestože měli smlouvu, vedoucí jim řekl, ať do práce nechodí, že jim zavolá, až práce bude. To trvalo asi dva měsíce. Peníze za tu dobu nedostali vůbec žádné a ubytování, které jim původně zaměstnavatel strhával z platu, si po tu dobu museli hradit zvlášť. Nerozuměli systému zaměstnávání a položkám strhávaným z platu. Někdo na ubytovně jim vysvětlil, že nedělají napřímo, ale přes agenturu práce, a že to takhle prostě musí být. Neznali českou legislativu, tak s tím nic nedělali. Věděli, že kdyby zaplatili vedoucímu, mohli dostat práci i hodiny navíc, ale na to neměli peníze.

Během volného času se sami od sebe začali učit český jazyk. Začali se zajímat o to, jaké jsou pracovněprávní předpisy v ČR. Zjistili si, že když do práce budou jezdit normálním autobusem, vyjde je to levněji než autobus firemní. V agentuře se začali ptát na svoje práva. Nechtěli strhávat z platu poplatky za zprostředkované služby. Chtěli si vše platit sami. Také si v pojišťovně zjistili, že nejsou pojištěni, a chtěli po agentuře, aby zjednala nápravu. Tam jim bylo řečeno, že jejich smlouvy už jsou neplatné a že už je dále zaměstnávat nechtějí. Z poslední výplaty jim ještě strhli pokutu za to, že odchází z práce.

Za poslední peníze se vrátili do Bulharska, těšili se na děti. Po určitou dobu bydleli opět ve svém bytě všichni dohromady. Práce tam ale stále nebyla. Maria se zapsala v Bulharsku na úřad práce.

Boris se vrátil do ČR a chtěl se domluvit s agenturou práce na nových podmínkách. Ti ho ale nepřijali. Našel si novou práci přes bulharského kolegu z bývalé práce. Byl to jen záskok za pracovníka, který byl hospitalizován v nemocnici. Nepracovali tam žádní cizinci. Opět se jednalo o manuální práce, tentokrát se dřevem. Chtěl dostat zpět

peníze, které jim agentura neprávem nevyplatila. Od kolegy z ubytovny se dozvěděl o Diakonii a kontaktoval ji. Tou dobou byl opět bez práce.

Diakonie mu vypomohla v přechodném období. Našel si opět novou práci přes bulharské prostředníky. Na konzultaci s Diakonii mu bylo doporučeno práci nepřijímat. Boris měl pocit, že je lepší mít alespoň nějakou práci než žádnou. Domluvil tam pracovní pozici i pro Marii, která byla v Bulharsku stále nezaměstnaná.

Pracovali v potravinářském průmyslu. Sehnali si i novou ubytovnu, platit ji měl ale zaměstnavatel. Po dvou měsících nedostali žádnou výplatu, jen malé zálohy na jídlo. Opět jim řekli, že je málo práce, ať nechodí. Pracovali, jen když si je pozvali. Pokaždé si je pozvali na různá pracoviště na různou práci, podle toho, kde bylo potřeba. Neměli podepsané žádné pracovní smlouvy. Začali zjišťovat, kde je jejich výplata a proč ještě nedostali smlouvy. Bylo jim řečeno, že výplatu nedostali, protože po odečtení různých poplatků, sociálního a zdravotního pojištění, dopravy a ubytování jsou v mínusu. Boris tedy požádal o podrobné vyúčtování, protože mu to nesešlo. Požadoval také svou kartičku zdravotní pojišťovny a potravinářský průkaz, který zaplatil. Stejně doklady chtěl i pro ženu. Místo toho dostal výpověď. Na základě toho Boris opětovně kontaktoval Diakonii a sjednal si schůzku s pracovníky. Na schůzku se dostavil on i jeho žena Maria.

10.2.1 Vstup klienta do sociální služby

Boris získal kontakt na sociální služby poskytované Diakonii od bývalého kolegy z práce, který hovořil s terénními sociálními pracovníky Diakonie. Tito pracovníci rozdali v terénu několik informačních letáků v různých jazycích, informace a vizitky s kontakty na Diakonii. Boris si

telefonicky domluvil schůzku s pracovníky Diakonie. Bylo mu poskytnuto základní sociální poradenství.

Po nějaké době Boris kontaktoval Diakonii znovu. Po telefonické domluvě s Diakonií se Boris dostavil na další schůzku. Na základě výše uvedeného identifikačního příběhu byl přijat společně se svou ženou Marií do poskytování registrované sociální služby krizová pomoc. Byl mu stanoven klíčový pracovník, který řídil a hodnotil spolupráci s klientem. Na přímé práci s Borisem se během poskytování sociálních služeb při vyřizování jednotlivých úkonů podíleli celkem tři pracovníci Diakonie.

10.3 Postupy při řešení sociálního problému

Boris se tedy stal klientem Diakonie dvakrát. Při prvním poskytování služeb potřeboval pomoci v krizové situaci. Žádal o finanční podporu a získání informací. Při druhém kontaktu již žádal o pomoc dlouhodobější. Jako své zakázky si zadal zprostředkování pracovněprávního poradenství a rozhovoru s policií, pomoc s ubytováním, pomoc s hledáním zaměstnání a zdokonalení se v češtině. Přál si také vyřešit rodinnou situaci, ideálně aby celá rodina mohla žít společně v České republice.

10.3.1 Aktivita instituce

V rámci prvního kontaktu s klientem bylo poskytnuto základní sociální poradenství v pracovněprávní problematice. Klientovi byly za přítomnosti tlumočnice do bulharského jazyka zprostředkovány informace o platné legislativě v České republice. Klient také konzultoval s Diakonií svou novou pracovní nabídku. Její přijetí mu nebylo doporučeno, a to na základě předchozích zkušeností s tímto potenciálním zaměstnavatelem a na základě zpráv z práce terénních pracovníků. Klient byl zcela bez finančních prostředků. Byla mu poskytnuta finanční podpora na jídlo a zajištěna

a zaplacená ubytovna na několik dní. Klient přijal nabízenou práci a s Diakonií kontakt ukončil.

Během druhého kontaktu se jednalo o poskytování sociální služby krizová pomoc. Smlouva s klientem byla na základě vzniklých krizových situací dvakrát prodloužena. Klíčový pracovník změněn nebyl. Setkání se konala v bezpečných prostorech Diakonie. Klient byl poučen o bezpečnostních pravidlech spolupráce s Diakonií v kontextu problematiky obchodovaných a vykořisťovaných osob.

Nejprve bylo klientovi zajištěno ubytování mimo Diakonii, Diakonií hrazené. Dále byly zařízeny praktické věci spojené se službou krizová pomoc. Jednalo se o výměnu telefonního čísla, zajištění bezpečnosti a anonymity klienta, zprostředkování finančního zajištění na jídlo, telefon a dopravu po městě. Klientovi bylo také zajištěno oblečení pro něj a pro jeho ženu.

Prvotní práce s klientem byla zaměřena především na vyhledávání nového zaměstnání. Byly mu poskytnuty prostředky jako internet a inzerce, asistence s vyhledáváním pracovních nabídek a doprovod na pracovní pohovory. Nalezené nabídky práce byly z důvodu jazykové bariéry klientovi podrobně vysvětlovány. Také byl za pomoci pracovníků sepsán životopis v českém, bulharském a anglickém jazyce. Zaměstnání se pro něj i pro jeho ženu podařilo nalézt asi po dvou měsících intenzivního hledání.

Klientovi byla zprostředkována bezplatná výuka českého jazyka s lektorem specializujícím se na výuku cizinců.

Na žádost Borise byl zprostředkován rozhovor se specializovaným útvarům Policie ČR. Pro tento účel byl Boris také nakontaktován na nízkoprahové sociální služby, které poskytují konzultace s právníkem. U těchto sezení byla nutná přítomnost tlumočnicka. Věc však byla v důsledku nedostatku

důkazů odložena, jeho případ se k trestněprávnímu soudnímu líčení nedostal. Klient referuje, že byl velice rozzlobený na systém, jak se s Bulhary v České republice zachází. Žádal o další konzultaci s advokátem ohledně občanskoprávního sporu. Byl tedy opět zprostředkován kontakt na nízkoprahové sociální služby. V této věci byla klientovi ze strany Diakonie poskytována dlouhodobá pomoc ve smyslu poskytnutí adresy pro příchozí dokumenty, přípravy dokumentace a zpráv pro advokáta a poradenství ohledně překladu a významu jednotlivých dokumentů, které měl klient u sebe.

Dále byla klientovi poskytnuta asistence při zajištění dlouhodobého zdravotního pojištění, které mu zaměstnavatelé nezařídili. Také mu byly poskytnuty informace o pravděpodobném vzniklém dluhu za zdravotní pojištění v Bulharsku a předány kontakty na konzulát, který mu pomohl věc vyřešit. Pro účel úhrady pojištění v ČR v době nezaměstnanosti byl klient, s asistencí, zaevidován na úřad práce. Na úřadě práce se také asistovalo při podání žádosti o uznání dávek státní sociální podpory. Pro zapsání na úřad práce bylo nutné klientovi asistovat při sjednávání přechodného pobytu na území ČR.

Klient byl za pomoci Diakonie registrován k praktickému lékaři. Jeho zdravotní stav se vzhledem k nepříznivé sociální situaci značně zhoršil. Měl silné bolesti zad, proto potřeboval mít v pořádku pojištění a být evidován u praktického lékaře. Byla mu nabídnuta i psychologická pomoc formou psychoterapie, tu však klient odmítl.

Vzhledem k nepříznivé finanční situaci byl také společně s manželkou nakontaktován na sociální službu azylové domy. Klientovi byla také poskytnuta pomoc a prostředky k hledání podnájmu. Klient si zjistil informace o bulharské škole, která funguje na území ČR. Přál si, aby měli kde bydlet společně s manželkou a dětmi, které se za nimi chystají přestěhovat.

Klientovi se dále asistovalo při zpětném uplatňování slev na dani z příjmu fyzických osob. Vrácením daně se klientovi také ulehčilo v jeho tíživé finanční situaci.

Během celé spolupráce byl Boris i jeho žena v telefonickém kontaktu s dětmi. Odloučení od dětí nesli oba velice těžce. Těšili se, až se za nimi děti přestěhují, také chtěli ulehčit Mariiným rodičům, u kterých děti bydlely.

10.4 Hodnocení výsledků provedených aktivit

Většina zakázek, které si Boris stanovil na začátku a během spolupráce, byla úspěšně uzavřena. Vidím zde velký význam v kontaktech, které byly klientovi předány během spolupráce. Účinně se tak uzavřely i zakázky, které nebyly v kompetenci Diakonie. Diakonie poskytuje službu azylové domy pouze mužům, klient by tedy musel být oddělen od své manželky a hrozilo by zde prozrazení utajené adresy azylu. Proto považuji za ideální, že byl klient předán do služeb, které byly pro jeho případ vhodnější a účinnější. I u tohoto klienta považuji za nedostatek spolupráce absenci psychologické pomoci. Pracovníci se tuto skutečnost snažili maximálně kompenzovat během sociálních schůzek s klientem.

Musím však vyzdvihnout zajištěné asistence ze strany pracovníků ve věcech získávání finančních prostředků pro klienta, které pro něj mohly být alespoň částečnou útěchou a ulehčením v tíživé situaci. Velkým úspěchem bylo také nalezení zaměstnání pro Josefa a jeho ženu.

Tuto spolupráci hodnotím jako méně úspěšnou v tom smyslu, že se nepodařilo uplatnit klientův nárok na odškodnění a celá věc byla v důsledku legislativní byrokracie protahována. Klient dále setrvává v sociálních službách poskytovaných nakontaktovanými středisky. Spolupráce s Diakonií byla ukončena, vzhledem k zajištění vhodnějších služeb nepovažuji další kontakt za nutný.

ZÁVĚR

Ve třech prvních kapitolách práce jsou popsány podstatné pojmy, legislativa a situace související s obchodováním s lidmi. V následujících dvou částech práce je přiblížena vybraná cílová skupina klientů sociální práce, tedy obchodování a vykořisťování muži. Klíčovým momentem práce je potom specifikace poskytovaných sociálních služeb a stručný popis organizací a institucí, které spolu v otázce boje proti obchodu s lidmi spolupracují. V převážné většině kapitol práce jsou pro lepší přehlednost a orientaci v textu umístěny také podkapitoly.

Tři případové studie uvedené v praktické části podrobně popisují příběhy klientů Diakonie, jejich zakázky na poskytované služby a jednotlivé úkony, které byly s klienty v rámci sociálních služeb realizovány. Pomocí popisu přímé sociální práce pracovníků Diakonie jsou představeny reálné potřeby a požadavky obchodovaných a vykořisťovaných mužů na území České republiky.

Sociální služby poskytované obchodovaným osobám se zaměřením na muže jsou stále novou tématikou. Jedná se o obor živý, který se přizpůsobuje okolnostem situace obchodu s lidmi, legislativě upravující sociální práci a obchodování s lidmi a potřebám a zakázkám klientů. Této problematice ještě stále není věnován dostatek pozornosti, a to ani v odborné literatuře.

Doufám, že tato práce umožní zájemcům o problematiku novodobého otroctví prohloubit povědomí o tomto tématu. Měla by poskytnout dostatek informací pro všeobecný vhled do problematiky a upozornit na tak často opomíjenou klientelu sociální práce, tedy muže obchodované a vykořisťované a muže obchodováním a vykořisťováním ohrožené.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

ANTI-SLAVERY INTERNATIONAL, LA STRADA ČESKÁ REPUBLIKA. *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě*. Přel. Klára Skřivánková. Praha: La Strada Česká republika, 2006. 46 s. ISBN 978-80-254-0035-7.

BURČÍKOVÁ, P. *Jak dál? Doporučení pro předcházení obchodování s lidmi a vykořisťování a pro ochranu a zlepšení postavení obchodovaných, vykořisťovaných a obchodováním a vykořisťováním ohrožených osob*. Praha: La Strada ČR, 2008. 31 s. ISBN 978-80-254-1313-5.

BURČÍKOVÁ, P. *Obchod s lidmi a nucená či vykořisťující práce v České republice*. Praha: La Strada ČR, 2004. 36 s.

COMMUNICATION DEPARTMENT OF THE EUROPEAN COMMISSION. *Conclusion of the United Nations Convention against organised crime* (online). ©2006, last revision 29th March 2007 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/133700_cs.htm.

ČERNÍK J. aj. *Pilotní výzkum prostředí obchodu s lidmi na území České republiky*. Praha: IOM, 2005. 122 s.

ČÍRTKOVÁ, L. aj. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů – příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

GILLERNOVÁ, I. aj. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006. 280 s. ISBN 80-2461293-3.

INTERMUNDIA. *Výzkum obchodu s lidmi především za účelem nucené práce*. Havířov: Intermundia, 2005. 57 s.

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Trafficking of men – a trend less considered The case of Belarus and Ukraine*. Geneva: IOM, 2008. 123 s. ISSN 1607-338X.

KALIBOVÁ, K. *Obchodování s lidmi – některé problematické momenty platné legislativy*. Praha: La Strada ČR, 2008. 58 s.

- KEFURTOVÁ, A. Sociální práce. In BURČÍKOVÁ, P. aj. *Manuál k sociální inkluzi obchodovaných a vykořisťovaných osob*. Praha: La Strada ČR, 2008. s. 58–74. ISBN 978-80-254-1312-8.
- KOMOROUS, J. *Metodický návod prvního náměstka ministra vnitra k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2010. 7 s.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. 5. vyd. Praha: Portál, 2006. 147 s. ISBN 80-7367-181-6.
- KUBÍČKOVÁ, J. aj. *Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky – Obchod s lidmi v ČR*. Praha: Confima, 2007. 45 s.
- KUTÁLKOVÁ, P. Identifikace obchodovaných osob jako součást sociální práce s marginalizovanými skupinami/osobami žádajícími o mezinárodní ochranu. In JÍNKOVÁ, M. aj. *Metodika individuální sociální práce se zaměřením na integraci žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na trh práce*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, 2007, s. 26–38.
- KUTÁLKOVÁ, P. *Příliš úzká brána k lidským právům – Proces identifikace obchodovaných osob v České republice*. Praha: La Strada ČR, 2010. 99 s. ISBN 978-80-904548-0-4.
- MATOUŠEK, O. aj. *Metody a řízení sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-502-8.
- MATOUŠEK, O. aj. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŠEK, O. aj. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MATOUŠEK, O. aj. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. 309 s. ISBN 80-7178-473-7.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Obchod s lidmi – Definice* (online). ©2010, poslední revize 30.08.2010 (cit. 31.08.2012). Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Výklad pojmu „nucená práce“* (online). ©2010, poslední revize 30.08.2010 (cit. 31.08.2012).

Dostupné z http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/data/files/nucena-prace-stan.pdf.

MIŇHOVÁ, J. *Psychopatologie pro právníky*. 3. rozš. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2006. 134 s. ISBN 80-86898-70-9.

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012–2015*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012. 40 s.

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Obchodování s lidmi – Manuál pro Policii ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2006. 20 s.

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012. 57 s.

ODDĚLENÍ KOMUNIKACE EU. *Protokol proti obchodování s lidmi* (online). ©2006, poslední revize 17.03.2008 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/133700_cs.htm.

ÖSTERDAHL, I. International countermeasures against human trafficking. In JONSSON A. *Human Trafficking and Human Security*. London: Routledge, 2009. s. 67–92. ISBN13: 978-0-415-45181-9.

SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Etický kodex sociálního pracovníka České republiky* (online). ©2012, poslední revize 24.08.2012 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. vyd. Praha: Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3.

Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 29, o nucené nebo povinné práci.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Relevantní mezinárodní dokumenty vztahující se k obchodování s lidmi

Příloha č. 2: Trestný čin obchodování s lidmi

Příloha č. 3: Neoprávněné zaměstnávání cizinců

Příloha č. 4: Neoznámení trestného činu

Příloha č. 5: Mlčenlivost

Příloha č. 6: Nepřekažení trestného činu

Příloha č. 7: Správní delikty – porušení mlčenlivosti

Příloha č. 8: Objasněnost kriminality spojené s obchodem s lidmi

Příloha č. 9: Kauza „stromkaři“

Příloha č. 10: Kauza spojená s výrobou pohřebních a vánočních věnců

Příloha č. 11: Čestné prohlášení

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

NÁZEV: Relevantní mezinárodní dokumenty vztahující se k obchodování s lidmi

ZDROJ: KUTÁLKOVÁ, P. *Příliš úzká brána k lidským právům – Proces identifikace obchodovaných osob v České republice.* Praha: La Strada ČR, 2010. 99 s. ISBN 978-80-904548-0-4.

Vzhledem k rozsahu práce a jejímu zaměření se nelze do detailů věnovat mezinárodnímu právu upravujícímu obchodování s lidmi. Téma je však s mezinárodní legislativou úzce provázáno, proto alespoň v příloze uvádím výčet významných dokumentů bojujících za lidská práva a proti organizovanému zločinu. Primárně zde figurují organizace, jako je Organizace spojených národů, Evropská unie či Mezinárodní organizace práce. Ve zdrojové literatuře je seznam mezinárodních dokumentů vztahujících se k obchodování s lidmi uveden taktéž jako příloha:

Dokumenty vydané Organizací spojených národů:

- Všeobecná deklarace lidských práv (1948, OSN);
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966, OSN), (120/1976 Sb.);
- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979, OSN), (62/1987 Sb.);
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966), (120/1976 Sb.);
- Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (1984, OSN), (143/1988 Sb.);

- Mezinárodní úmluva o ochraně práv všech migrujících pracovníků a pracovnic a členů jejich rodin (1990, OSN);
- Úmluva spojených národů proti mezinárodnímu organizovanému zločinu;
- Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zvláště s ženami a dětmi.

Dokumenty vydané Mezinárodní organizací práce:

- Úmluva o nucené práci;
- Úmluva o odstranění nucené práce;
- Úmluva o svobodě sdružování a ochraně práva organizovat se;
- Úmluva o právu organizovat a kolektivně vyjednávat;
- Úmluva o migrujících pracovnících;
- Úmluva o migraci za prací.

Dokumenty vydané Radou Evropy:

- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod;
- Úmluva Rady Evropy o boji proti obchodování s lidmi.

Dokumenty vydané Evropskou unií:

- Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29.04.2004, o povolení k pobytu pro příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo kteří obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány;
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/JHA ze dne 19.07.2002 o boji proti obchodování s lidmi;
- Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/JVV ze dne 15.03.2001 o postavení oběti v trestním řízení;

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18.06.2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí;
- Charta základních práv EU (2000).

Příloha č. 2

NÁZEV: Trestný čin obchodování s lidmi

ZDROJ: Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 168

Obchod s lidmi je hlavním tématem celé bakalářské práce. V rámci české legislativy je upraven v trestním zákoníku. V textu práce není prostor na citování přesného znění paragrafu, který obchod s lidmi jako trestný čin vymezuje. Jeho celé znění proto uvádím v příloze:

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá dítě, aby ho bylo jiným užito

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,

b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla,

c) k službě v ozbrojených silách,

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo

kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jinou osobu než uvedenou v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužívá jejího omylu, tísně nebo

závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby jí bylo jiným užito

a) k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,

b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jejího těla,

c) k službě v ozbrojených silách,

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti,

c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(5) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(6) Příprava je trestná.

Příloha č. 3

NÁZEV: Neoprávněné zaměstnávání cizinců

ZDROJ: Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 342

Neoprávněné zaměstnávání cizinců je nejčastěji se vyskytující trestný čin v souvislosti obchodu s lidmi zaměřeném na muže. Sociální pracovníci pracující s obchodovanými muži se tedy během své praxe s právní úpravou neoprávněného zaměstnávání cizinců poměrně často setkávají. Proto považuji za důležité uvést v příloze své práce paragraf upravující tento trestný čin v plném znění:

(1) Kdo soustavně, opakovaně, za zvlášť vykořisťujících pracovních podmínek nebo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizince, který se zdržuje neoprávněně na území České republiky nebo nemá platné povolení k zaměstnání, pokud je podle jiného právního předpisu vyžadováno, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizince, který je dítětem a zdržuje se neoprávněně na území České republiky nebo nemá platné povolení k zaměstnání podle jiného právního předpisu.

(3) Odnětím svobody až na jeden rok bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) za úplatu, nebo

c) opětovně.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(5) Odnětím svobody na jeden rok až pět let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Příloha č. 4

NÁZEV: Neoznámení trestného činu

ZDROJ: Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 368

Právní úprava neoznámení trestného činu ještě do nedávna značně komplikovala práci s obchodovanými osobami na území České republiky. Změna legislativy tuto sociální práci ulehčila. Vzhledem k povaze sociálního prostředí, ve kterém se obchodované osoby vyskytují, se však může stát, že se pracovník během rozhovoru s klientem dozví o jiném trestném činu, který je v paragrafu upravujícím neoznámení trestného činu taxativně vyjmenován. Proto v příloze uvádím celé znění legislativní úpravy tohoto trestného činu:

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), **obchodování s lidmi (§ 168)**, zbavení osobní svobody (§ 170), braní rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení

zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

(3) Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství. Oznamovací povinnost trestného činu **obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2** a zbavení osobní svobody (§ 170) nemá též osoba poskytující pomoc obětem trestných činů.

Příloha č. 5

NÁZEV: Mlčenlivost

ZDROJ: Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 100

Mlčenlivost patří mezi základní povinnosti sociálních pracovníků, které vůči klientovi mají. Je tedy nezbytné, aby byl každý sociální pracovník dobře seznámen s legislativou, která tuto povinnost upravuje. To je důvod, proč zákonnou úpravu mlčenlivosti uvádím v plném znění:

(1) Zaměstnanci obcí a krajů, zaměstnanci státu a zaměstnanci poskytovatelů sociálních služeb jsou povinni zachovávat mlčenlivost o údajích týkajících se osob, kterým jsou poskytovány sociální služby nebo příspěvek, které se při své činnosti dozvědí, není-li dále stanoveno jinak. Tato povinnost trvá i po skončení pracovního vztahu. Povinnosti zachovávat mlčenlivost mohou být osoby uvedené ve větě první zproštěny pouze tím, v jehož zájmu tuto povinnost mají, a to písemně s uvedením rozsahu a účelu.

(2) Povinnost mlčenlivosti stanovená v odstavci 1 platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou poskytovateli sociálních služeb nebo se jako přizvaní odborníci účastní

inspekce anebo při poskytování sociálních služeb působí jako dobrovolníci.

(3) Údaje týkající se osob, kterým jsou poskytovány sociální služby nebo příspěvek, které se subjekty uvedené v odstavcích 1 a 2 při své činnosti dozvědí, sdělují jiným subjektům, jen stanoví-li tak tento zákon nebo zvláštní zákon 35); jinak mohou tyto údaje sdělit jiným subjektům jen s písemným souhlasem osoby, které jsou poskytovány sociální služby nebo příspěvek.

(4) Zobecněné informace a souhrnné údaje, které ministerstvo, obce a kraje získají při své činnosti, mohou být bez uvedení konkrétních jmenných údajů využívány zaměstnanci ministerstva, obcí a krajů při vědecké, publikační a pedagogické činnosti, nebo ministerstvem pro analytickou a koncepční činnost.

Příloha č. 6

NÁZEV: Nepřekážení trestného činu

ZDROJ: Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 367

S legislativou upravující trestný čin nepřekážení trestného činu by měl být seznámen každý sociální pracovník, zvláště pak pracovník pracující s obchodovanými osobami. U takového pracovníka je vzhledem k povaze cílové skupiny do značné míry pravděpodobné, že se s některým z taxativně vyjmenovaných trestných činů během své praxe setká. Proto uvádím nepřekážení trestného činu v plném znění v příloze:

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin vraždy (§ 140), zabití (§ 141), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), nedovoleného přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159), neoprávněného odebrání tkání a orgánů (§ 164), **obchodování**

s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), zavlečení podle § 172 odst. 3 a 4, loupeže (§ 173), braní rukojmí (§ 174), vydírání podle § 175 odst. 3 a 4, neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 odst. 4, znásilnění (§ 185), pohlavního zneužití (§ 187), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), krádeže podle § 205 odst. 5, zpronevěry podle § 206 odst. 5, podvodu podle § 209 odst. 5, pojistného podvodu podle § 210 odst. 6, úvěrového podvodu podle § 211 odst. 6, dotačního podvodu podle § 212 odst. 6, podílnictví podle § 214 odst. 3 a 4, legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 4, padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání

a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 3, zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 4, poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 5, porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), nedovolené výroby a jiného nakládání

s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292),

vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), násilí proti orgánu veřejné moci podle § 323 odst. 3 a 4, násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 3 a 4, přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), násilného překročení státní hranice podle § 339 odst. 2 a 3, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 odst. 4, vzpoury vězňů (§ 344), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, neuposlechnutí rozkazu podle § 375 odst. 2 a 3, zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti podle § 377 odst. 2 a 3, porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti podle § 382 odst. 3 a 4, porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností podle § 383 odst. 3 a 4, zběhnutí (§ 386), ohrožování morálního stavu vojáků podle § 392 odst. 2, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), styků ohrožujících mír (§ 409), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezbavuje

pachatele trestní odpovědnosti, týká-li se nepřekážení trestného činu vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) a zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3.

(3) Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

Příloha č. 7

NÁZEV: Správní delikty – porušení mlčenlivosti

ZDROJ: Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 106

Jestliže sociální pracovník poruší svou povinnost mlčenlivosti, spáchá tak správní delikt upravený v zákoně o sociálních službách. Znalost právní normy upravující tento přestupek považuji za velice užitečnou, proto vkládám do přílohy celý paragraf o porušení mlčenlivosti:

(1) Zaměstnanec uvedený v § 100 odst. 1 se dopustí přestupku tím, že poruší povinnost mlčenlivosti podle § 100 odst. 1.

(2) Přizvaný odborník uvedený v § 100 odst. 2 se dopustí přestupku tím, že poruší povinnost mlčenlivosti podle § 100 odst. 2.

(3) Osoba blízká nebo asistent sociální péče uvedený v § 83, kteří poskytovali oprávněné osobě pomoc, se dopustí přestupku tím, že neohlásí úmrtí oprávněné osoby ve lhůtě stanovené v § 21a odst. 2.

(4) Za přešupek podle odstavců 1 a 2 lze uložít pokutu do 50 000 Kč a za přešupek podle odstavce 3 pokutu do 20 000 Kč.

Příloha č. 8

NÁZEV: Objasněnost kriminality spojené s obchodem s lidmi

ZDROJ: ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2011*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2012. 57 s.

V odborném textu práce uvádím, že se obchod s lidmi, zejména ve formě vykořisťování na trhu práce, pachatelům obtížně dokazuje. Pro ucelenou představu vkládám do přílohy práce tabulky, které referují o objasněnosti kriminality spojené s obchodem s lidmi. Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2011 však také upozorňuje na to, že z těchto celkových počtů zjištěných trestných činů obchodování s lidmi bylo pouze 10 % za účelem pracovního vykořisťování:

Údaje poskytnuté Policií ČR:

Počty PČR zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi (dle § 232a STZ, od 1. ledna 2010 § 168 TZ)								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	13	16	16	11	29	10	24	19
Objasněno	12	11	13	11	11	3	13	11
Objasněno celkem tj. včetně dodatečné objasněnosti	12	11	13	11	13	11	17	17
Vyšetřované a stíhané osoby	30	18	11	20	22	32	35	29

Údaje poskytnuté Nejvyšším státním zastupitelstvím:

Počty obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (dle § 168 TZ, § 232a STZ, dříve § 246;)								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obžalováno	0	0	14	20	17	26	26	31

Údaje poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti:

Počty pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za obchodování s lidmi (dle § 168 a 232a, dříve § 246 STZ)								
Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Odsouzené osoby	12	20	2	4	3	1	10	19
K nepodmíněnému trestu	3	8	0	3	3	0	9	18
K podmíněnému trestu	9	12	2	1	0	1	1	1

Příloha č. 9

NÁZEV: Článek o kauze „stromkaři“

ZDROJ: ČTK. IDNES.CZ. *Cizinci dřeli v českém lese, za dlouhé šichty prý nedostali zapláceno.* (online). ©2012, poslední revize 26.02.2011 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/cizinci-dreli-v-ceskem-lese-za-dlouhe-sichty-pry-nedostali-zaplaceno-1gy-/krimi.aspx?c=A110226_105019_krimi_jan

O kauze tzv. stromkařů se v médiích hodně mluvilo. Vzhledem ke své rozsáhlosti a závažnosti se stala předmětem zájmu. Jedná se o adekvátní ilustrativní příklad obchodování s lidmi na území České republiky. Pro případ budoucího smazání článku z dostupných webových stránek jako přílohu své práce uvádím jeho kompletní a nezměněný text:

Policisté vyšetřují případ 51 dělníků z Vietnamu, Rumunska a Slovenska, kteří v Česku pracovali pro firmu

Affumicata. Dělníci si stěžují, že za několikaměsíční tvrdou práci v lese nedostali řádně zapláceno. Přitom údajně pracovali až 12 hodin denně, ubytování po šesti v místnostech o rozloze 30 metrů čtverečních.

O případu informují Lidové noviny. Podle advokáta dělníků Matouše Jíry se společnost dopustila podvodu, obchodování s lidmi a účasti na zločinném spolčení. Zástupci firmy vše popírají.

"Je to zatím v šetření. Bude to zřejmě na delší dobu. Poškozených je víc a spousta z nich je mimo republiku. Přistoupíme k žádostem o mezinárodní právní pomoc," sdělila deníku Šárka Pokorná z Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1.

Jedním z poškozených má být Slovák Marek Ponoc, který v lese pracoval v roce 2009. "Výplatu jsem dostal pouze za dva měsíce, za další tři už ne. Svědčit bych přijel kdykoliv," řekl deníku.

Podle vietnamského dělníka Longa slibovala Affumicata výdělek až 500 dolarů měsíčně. Dělníci prý pod dohledem museli sázet stromky deset hodin denně s půlhodinovou pauzou na oběd. Také Long nedostal za odvedenou práci plně zapláceno.

Mzdy byly vypláceny podle výkonu a ty byly někdy natolik katastrofální, že si nevydělal ani na pokrytí ubytování, řekl listu David Mrkos, který ve firmě Affumicata v letech 2009 až 2010 působil. Dodal, že ti, kteří pracovali dobře, zapláceno samozřejmě dostali.

Nebylo by to poprvé, co se v Česku podobný případ objevil. V listopadu loňského roku odjelo z Plzně zpět do vlasti 197 Rumunů, které údajně vykořisťovali zaměstnavatelé.

Příloha č. 10

NÁZEV: Kauza spojená s výrobou pohřebních a vánočních věnců“

ZDROJ: SYNÁČOVÁ, J. *Otrokáři jsou i v Česku, platí euro na hodinu.* (online). ©2012, poslední revize 25.11.2010 (cit. 31.08.2012). Dostupné z http://www.lidovky.cz/otrokari-jsou-i-v-cesku-plati-euro-na-hodinu-fzg-/ln_domov.asp?c=A101125_154606_ln_domov_spa

Kauza spojená s výrobou pohřebních a vánočních věnců je dalším v médiích propraným případem pracovního vykořisťování cizinců na území České republiky. Jedná se o podložený důkaz toho, že kauza „stromkaři“ bohužel není ojedinělým případem obchodu s lidmi v ČR. Stejně jako v předchozí příloze uvádím pro případ budoucího smazání článku z dostupných webových stránek kompletní a nezměněný text nalezený v internetovém zpravodajství:

Evropští úředníci si lámou hlavu, jak zamezit zotročování dělníků či dětí v rozvojových zemích. "Nefér" výrobky se ovšem často vyrábějí i v tuzemsku.

Nejen cedulky "made in Bangladesh" nebo "made in China" mohou signalizovat pochybný původ zboží. Podezřelé mohou být i některé obchodní artikly vyrobené na českém území. Ve špatných podmínkách a často za nedostatečnou odměnu u nás běžně pracují cizinci ze třetích zemí, kteří hledají lepší osud než doma.

"Není to tu tak hrozné jako v rozvojových zemích. Cizinci tu ale ve špatném postavení jsou," říká Eva Dobrovolná z české pobočky Amnesty International. "Mohou je zneužívat pracovní agentury, které využívají jejich neznalosti i zranitelnosti. Vykořisťování není výjimkou," dodává.

Důkazem je nedávný případ z Plzeňska. V tamních firmách pracovaly dvě stovky Rumunů, kteří vyráběli vánoční dekorace nebo hřbitovní věnce.

"Slíbili nám 750 eur (18 500 korun) za měsíc, ale dostávali jsme zhruba 500 korun týdně," popsala zkušenost jedna z dělnic. V posledních týdnech se pak vyplácení odměn zadržlo docela. "Některým bylo vyhrožováno, kdyby chtěli odjet. Pořád jsme ale věřili, že dostaneme peníze," doplnila.

Zaměstnavatelé měli Rumuny v hrsti. Cizinci totiž nepodepsali žádnou smlouvu. A co víc: sami byli ochotni popřít svá práva na minimum. Práci totiž zoufale potřebovali kvůli svým rodinám doma. Kromě zkrácené výplaty tak snášeli i špatné podmínky na ubytovně - na jednu sprchu připadlo třicet lidí, často netekla ani teplá voda.

Ačkoli se v Česku podobné případy vykořisťování vyskytují, nevládní organizace varují, že pro nápravu poměrů se dělá jen málo. "Pokud by si stěžovali na úředních místech, hrozí jim postih," říká Dobrovolná. "Za trestný čin pracovního vykořisťování u nás nebyl dosud nikdo pravomocně odsouzen," doplňuje Pavla Redlová z organizace Člověk v tísni.

Se situací cizinců pracujících v Česku není spokojený ani bývalý eurokomisař pro sociální oblast Vladimír Špidla. "Hlavní slabost vidím v personálním, materiálním i odborném podcenění inspekce a ve špatné spolupráci inspektorátů s cizineckou policií," říká Špidla.

Právě on je jedním z autorů evropské iniciativy, která má hlídat původ výrobků. Doporučení z Bruselu by podle něj mohlo narovnat i české výrobní zvyky. "Podnik, který používá neformální práci, by se nemohl prohlásit za společensky odpovědný," říká.

Příloha č. 11

NÁZEV: Čestné prohlášení

ZDROJ: Zákon č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Prohlašuji, že od všech klientů Diakonie, o nichž referuji ve své bakalářské práci vlastním informovaný souhlas s využitím získaných dat pro účely zpracování této bakalářské práce stvrzený jejich podpisem. Informovaný souhlas obsahuje zdůvodnění využití dat, účel práce a míru zveřejnění poskytnutých dat. Klienti podepsali tento informovaný souhlas svobodně. Klientův podpis informovaného souhlasu stvrzuje jeho vědomý projev vůle. Informace jsem shromažďovala pouze v rozsahu nutném k výkonu přímé sociální práce s klientem, a to na základě Etického kodexu sociálního pracovníka České republiky. Veškeré údaje uvedené v případových studiích jsou pozměněny tak, aby klienty nebylo možné přímo rozpoznat. Jednotlivé informované souhlasy podepsané klienty do přílohy práce nevkládám, a to z bezpečnostních důvodů. Vložení informovaných souhlasů do přílohy práce bych ohrozila anonymitu klientů.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora/ky: Veronika Macová

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Sociální služby poskytované obchodovaným osobám se zaměřením na muže

Počet stran (bez příloh): 58

Celkový počet stran příloh: 18

Počet titulů české literatury a pramenů: 31

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových odkazů: 5

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Simona Bejvlová

Rok dokončení práce: 2012

**Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Veronika Macová

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Sociální služby poskytované obchodovaným osobám se zaměřením na muže

Vedoucí/oponent* práce: Simona Bejvlová

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 58

Počet stránek příloh: 18

Počet titulů v seznamu literatury: 34

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	2			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	2			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Specifikujte pojmy sociální služba, individuální plánování, zakázka klienta (uživatele sociální služby), sociální fungování.
2. Diskutujte možné cíle sociální práce s obchodovanými osobami, resp. muži.
3. Domníváte se, že je v oblasti obchodování s lidmi potřebná prevence? Pokud ano, jaká?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Obsah práce odpovídá tématu, které si studentka zvolila. Nicméně v určitých částech práce autorka nedefinuje pojmy, se kterými pracuje, jako je sociální služba, zakázka klienta, apod., některé informace se opakují. Zároveň nejde do hloubky problematiky, což je však dáno maximálním rozsahem práce.

Stylistická úroveň je velmi dobrá, v práci se neobjevují překlepy ani gramatické chyby.

Celková úroveň práce je na vysoké úrovni, studentka prokázala orientaci v problematice a využila své zkušenosti z praxe.

Svým zaměřením je práce ojedinělá a prameny, ze kterých lze čerpat jsou omezené. Toto téma by si jistě zasloužilo více pozornosti a bylo by zajímavé je dále rozpracovat.

Vzhledem k výše uvedenému navrhuji ohodnocení výborně.

Doporučení k obhajobě: **doporučuji**/nedoporučuji*

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 13. září 2012, Simona Bejvlová

* nehodící se, škrtněte

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Veronika Macová

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Sociální služby poskytované obchodovaným osobám se zaměřením na muže

Oponent* práce: Mgr Martin Prokeš

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 58

Počet stránek příloh: 18

Počet titulů v seznamu literatury: 39

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

			x	
--	--	--	---	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

			x	
--	--	--	---	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

			x	
--	--	--	---	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč myslíte, že toto konkrétní téma zůstává stranou pozornosti?
Proč je služba v ozbrojených silách na seznamu prací ke kterým nelze nutit, když v mnoha zemích je stále vojenská služba povinná respektive čím myslíte, že je ospravedlnitelné, že stát k práci nutit může?
Proč jste vybrala jen tři kazuistiky?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Práce je dobře napsaná, pokud je proklamovaným cílem toliko popsat opomíjenou problematiku, pak cíle naplňuje. Otázkou je, zda taková ambice není na bakalářskou práci příliš nízká. Připadá mi, že tři kazuistiky je zbytečně málo, obzvlášť pokud autorka chce nabídnout „hlubší vhled do tématu“.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: 14.9.2012
Prokeš

